

జ్ఞానలహరి.

THE

JNANA-LAHARI.

EDITED AND PUBLISHED

BY

SUSARLA GOPALASASTRY, B. A.,

First Grade Pleader,

AMALAPURAM,

GODAVARI DISTRICT.

AMALAPURAM:

PRINTED BY PERI VENKATESAM,

PROPRIETOR,

AT THE SARVANI PRESS.

1910.

పునశ్చాదర్శనంగతః। నాసౌ తవనతస్య త్వం వృథాకా
పరిదేవనా కోవాప్రలాపః అదృష్టదృష్టప్రనష్టభ్రాంతిభూతేష్వేవ,

This verse " అవ్యక్తాదీని..." is intended to show th
...rding bodies which are mere combinations of causes a
...useless. For, the bodies of beings such as sons, fr
which are mere conglomeration of causes and effects, ha
origin, unmanifested and unseen, before birth; being bo
have a manifested middle condition; prior to dissolution, they are of perceived end *i. e.*, after destruction they are o… seen existence (అవ్యక్తనిధనాని). Accordingly it is said.

"He has come from non-perception (the unseen) and ha… gone back to non-perception. He is not thine, nor thou his; wha… is this vain lamentation for". Mahabt. Streeparva. 2—13.

Regarding these bodies of sons and friends &c., which are …e illusions first unseen, seen in the middle and again unseen in …end, there is no room for lamentations.

——::o::——

తాత్పర్యము.

కార్యకారణసంఘాతరూపమగు శరీరములనుగురించి వ్యసనముబొందుట యుక్తముగాదు. కార్యకారణసంఘాతాత్మకమగు పుత్రమిత్రాదులశరీరము అవ్యక్తాదులు అనగా పుట్టుకమునుపు కనబడుటలేదు. ఏరూపముగానున్నవో తెలియుటలేదు. పుట్టినతరువాత ఆమరణాంతము కనబడుచున్నస్థితికలవి. అట్లువ్యవహార దశలోగనబడుచున్న శరీరములు చచ్చినవెనుక పుట్టక మునపటివలెనే మరలగన బడకుండబోవుచున్నవి. ఈరీతిగా మహాభారతమందు చెప్పబడినది.

" అదర్శనాదాపతితః। పునశ్చాదర్శనంగతః।
నాసౌతవనతస్యత్వం వృథాకాపరిదేవనా ॥ "

మానవుడు కనబడనియవస్థనుంచివచ్చి తిరిగి మునుపటివలెనే కనబడకుం డబోవుచున్నాడు. వాడు నీవాడు కాడు, నీవు వానికి గావు. కావున వ్యసనము నుబొందుట వ్యర్థము. కాబట్టి మొదటగనబడనివియు, మధ్యకాలమందున్నట్లు క

యు, తనకు గనబడకపోవునట్టి స్వభావముగలవియును, స్థిరత్వానింతికలుగ ఉన్నవియును అగు పుత్రమిత్రాది దేహములనుగురించి వలవ్యర్థము గావ్యసనము జెందెదవు.

Notes.

ఆత్మనిత్యుడును, నిర్వికారుడును, అగుటచేత [ఆత్మనుగురించి వ్యసనమవసరములేపోయినను కార్యకారణసంఘాతాత్మకములగు] శ్రీపుత్రాదిశరీరములకు నాశనమువచ్చునని వ్యసనమును పొందుచున్నానని అర్జునుడు చెప్పనే పోయనని యీశ్లోకముచేత శరీరములనుగురించి వ్యసనముయుక్తముగాదని చెప్పుచున్నది.

అవ్యక్తి :— అభావము or non-existence is two-fold-ప్రాగభావము (2) ప్రధ్వంసాభావము. ప్రాగభావము is the non-existence of a thing before its birth as the thing; a pot before its birth *as a pot*, does not exist as a pot; its existence before its origination is unseen and unmanifest. It could not have come from nothing. Again the pot after its destruction, does not exist as pot. Its existence after destruction is unperceived (అవ్యక్తం). It could not have been annihilated. ప్రధ్వంసాభావము is the non-existence of a thing after destruction, as the thing.

అవ్యక్తం = unperceived, ఆది = origin; తత్ర = in the matter of destruction of bodies.

ఆశ్చర్యవత్ పశ్యతి కశ్చిదేన మాశ్చర్యవద్వదతి తథైవ
చాన్యః। ఆశ్చర్యవచ్చైన మన్యః శృణోతి శ్రుత్వాప్యే
నం వేదనచైవకశ్చిత్ ॥ 29

టీక :

కశ్చిత్ = ఒకానొక మనుజుడు, ఏనం = ఈయాత్మను, ఆశ్చర్యవత్ ఎన్నడునుజూడనివస్తువును ఆకస్మికముగా జూచినట్లు ఆశ్చర్యముతో పశ్యతి = చూచుచున్నాడు. తథైవ = ఆలాగుననే, అన్యశ్చ = మరియొకపురుషుడు, ఎనం = ఈయాత్మను, ఆశ్చర్యవత్ = పూర్వమందెన్నడును చెప్పబడనిదియును,అద్భుతమైనదియును, అగువస్తువును గురించి అకస్మాత్తుగాచెప్పినట్లు ఆశ్చర్యముగా, వదతి చెప్పుచున్నాడు. అన్యః = మరియొకడు, ఎనం = ఈయాత్మను, ఆశ్చర్యవత్ =

పూర్వమందు వినని దియును అద్భుతమైనదియును, అనుదాని అకస్మాత్తు
గ్గ శృణోతి = వినుచున్నాడు, శ్రుత్వాపి = వినియును చూచియును పలికి
ఎనం = ఈయాత్మను, కశ్చిత్ = వాడెవడును. వేదనచైవ = ఎఱుంగుటయే

As a marvel one sees Him; so also as a marvel, anot speaks of Him; as a marvel another hears of him; Yet havi heard Him, none understands Him at all

—:0:—

Com. భాష్యం

దుర్విజ్ఞేయోఽయం ప్రకృతాత్మా కిం త్వామేవైకం ఉపాలభే సాధా-
రణే భ్రాంతినిమిత్తే; కథం దుర్విజ్ఞేయోఽయమాత్మేత్యత ఆహ ఆశ్చర్యవదితి. ఆ
శ్చర్యవత్ ఆశ్చర్యం అదృష్టపూర్వమద్భుతమకస్మాద్దృశ్యమానం తేన తుల్యం
ఆశ్చర్యవత్ ఆశ్చర్యమివైనమాత్మానం పశ్యతి కశ్చిత్ ఆశ్చర్యవదేనం వదతి
తథైవ చాన్యః ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యః శృణోతి; శ్రుత్వా దృష్ట్వోక్త్వాప్యాత్మానం
వేద న చైవ కశ్చిత్; అథవా యోఽయం ఆత్మానం పశ్యతి స ఆశ్చర్యతుల్యో యో
వదతి యశ్చ శృణోతి సోఽనేకసహస్రేషు కశ్చిదేవ భవత్యతో దుర్బోధ ఆ
త్మేత్యభిప్రాయః.

The *self* which is the subject of the present discussion, is the most difficult thing to understand. Why should I blame you alone, seeing that the cause of illusion exists in all? The Lord says how the *self* is difficult to understand. One sees the self as a thing of wonder, a thing unseen before, marvellous and seen unexpectedly. Similarly also, another speaks of him as a marvel; another hears of him as a marvel. Having heard, seen, and spoken of, him, none *realises* him. Another interpretation (అథవా). He who *sees* the *self* is a thing of wonder; he who speaks of him, hears of him, is only one among hundreds of thousands. So the meaning is that the *self* is very difficult to understand.

—:0:—

తాత్పర్యము.

ఓయీ! మునుపటి ప్రకరణమందు విచారించుచున్న ఆత్మ సులభముగా తెలియశక్యముగానివాడగుటచేత ఆత్మజ్ఞానములేక భీష్మాదులనుగురించి దుఃఖించుచున్నావని నిన్నుమాత్రమే నిందించుటలేదు. నీకుకలిగినభ్రాంతి సర్వసాధారణముగానుండియుండుటను గనుపరచుచున్నది. ఉపాధిరహితుడగు కేవలాత్మ ప్రకారముగ నిలనను దుర్విజ్ఞేయమని చెప్పబడుచున్నది. ఒకానొకడు పూర్వమందెవ్వడును చూడబడనిదియును, అద్భుతమయినదియును, అకస్మాత్తుగా చూడబడినదియును అగునాశ్చర్యవస్తువునుచూచినట్లు ఆత్మను చూచుచున్నాడు. మరియొకడు ఆరీతిగానే ఆత్మనుగురించి చెప్పుచున్నాడు. మరియొకడు ఆశ్చర్యముగా వినుచున్నాడు. ఈరీతిగా చూచినను, చెప్పినను, విన్నను, ఒకడును ఆత్మను తెలిసికొనలేకపోవుచున్నాడు. మరియొక అర్థమేమనగా లోకములో ఆత్మదర్శనము అరుదుగానుండుటచేత ఆత్మను జూచువాడొకడు అరుదుగానున్నాడు. కావున ఎవడు ఆత్మను జూచునో వాడు ఆశ్చర్యతుల్యుడు. ఆత్మదర్శనము దుర్లభముగనుక ఆత్మను వివరించుట దుర్లభము. గనుక ఆత్మ యిట్టివాడని చెప్పువాడును అనేకసహస్రమనుజులలో నొక్కడుండును. గనుక ఆత్మజ్ఞానము దుర్లభము.

Notes.

దుర్విజ్ఞేయః:— 'నేను' అనుతలంపునకు విషయుడగువాడు అందరిచేతను తెలియబడుచున్నాడు. అయితే 'నేను' అనుతలంపునకు విషయుడు ఉపాధివశుడు. ఉపాధిరహితుడగు కేవలాత్మ దుర్విజ్ఞేయుడని యీశ్లోకము చెప్పుచున్నది.

ఆశ్చర్యవత్ :— This verse admits of two interpretations; in the first interpretation, the word ఆశ్చర్యవత్ goes with the verbs పశ్యతి, వదతి, శృణోతి, meaning thereby that one sees speaks, and hears of him as a wonder; in the second interpretation the word ఆశ్చర్యవత్ goes with కశ్చన; as the seeing, the speaking and the hearing of god is very rare in the world, he who sees..., is a rarity and wonder.

శ్రుత్వా :— This word includes దృష్ట్వా, ఉక్త్వా అపి; this word is used to show that it is most difficult to *realise* the *self* even for one who sees...

దేహీ నిత్యమవధ్యోయం దేహే సర్వస్య భారత ।
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని నత్వం శోచితుమర్హసి ॥

టీక.

హే భారత = ఓయర్జునుడా, సర్వస్య = సమస్తమైన మనుష్యదేవతాది ప్రాణిసంఘాతముయొక్క, దేహే = శరీరము హతమైనను (వధ్యమానేపి), అయం దేహీ = యీదేహమునందుండుఆత్మ, నిత్యం = ఎల్లప్పుడును, అవధ్యః = సంహరింపబడతగినవాడుకాడు. తస్మాత్ = ఆత్మయొక్క అనశ్వరత్వకారణమువలన, త్వం = నీవు, సర్వాణిభూతాని = సమస్తమైన భీష్మాదిశరీరములనుగూర్చి, శోచితుం = దుఃఖించుటకొరకు, నార్హసి = తగవు.

The resident in the body of every one is ever indestructible, O Bharata; therefore you ought not to grieve for any creature.

::o::

Com. భాష్యం.

అథేదానీం ప్రకరణార్థముపసంహరన్ బ్రూతే దేహీతి—సర్వస్య ప్రాణిజాతస్య దేహే వధ్యమానేపి అయం దేహీ నవధ్యః యస్మాత్తస్మాత్ భీష్మాదీని సర్వాణి భూతాన్యుద్దిశ్య నత్వం శోచితుమర్హసి.

The Lord closes the subject of this section in the words of దేహీనిత్య...

Although the body of the whole lot of creatures is killed, the *self*, the dweller of the body, is not destroyed; so you ought not to grieve for any creature, such as Bhishma and others.

::o::

తాత్పర్యము.

ప్రకరణవిషయమును భగవంతుడు దేహీనిత్యమవధ్యోయమను శ్లోకముచేత ముగించుచున్నాడు. సమస్తమయిన ప్రాణిసముదాయముయొక్క దేహము నశించినను దేహియగునాత్మ అవధ్యమగుటచేత భీష్మాది సర్వభూతములనుగురించి దుఃఖించుటకు నీవుతగవు.

Notes.

It has already been stated that the word Bhishma indicates the body of Bhishma and the Jivathma resident in it. It has already been shown that Arjuna should not grieve for Bhishma denoting body, in the verse అవ్యక్తాదీనిభూతాని (అ. 2, శ్లో. 28). The Lord concludes, in the present verse, by saying that Arjuna ought not to grieve for Bishma and others, representing the Jivathma inside.

సర్వస్యదేహే = the body of all creatures *i. e.*, the body of every creature, men, deva &c.

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య నవికంపితు మర్హసి।
ధర్మ్యాద్ధియుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య నవిద్యతే॥ 31

టీక.

అపిచ = ఇంతియుకాక, స్వధర్మం = తనయొక్కధర్మమును అనగా క్షత్రియధర్మమును, అవేక్ష్య = ఆలోచించి, వికంపితుం = చలించుటకొరకు, నార్హసి = తగవు. హి = అదియుక్తమేకదా, క్షత్రియస్య = క్షత్రియునకు, ధర్మ్యాత్ = ధర్మసమ్మతమగు, యుద్ధాత్ = యుద్ధముకంటె, అన్యత్ = ఇతరమైన, శ్రేయః శ్రేయస్కరమగునది, నవిద్యతే = లేదు.

Moreover, you ought not to shake, regard being had to thine own duty; For, there is no greater virtue in a Kshattriya, than a righteous battle enjoined on him by the code of morality (ధర్మ్యాత్).

:o:

Com. భాష్యం.

ఇహపరమార్థతత్త్వాపేక్షాయాం శోకోవా మోహోవా నసంభవతీత్యుక్తం నకేవలం పరమార్థతత్త్వాపేక్షాయామేవ కింతు స్వధర్మమితి. స్వధర్మమపి స్వోధర్మః స్వధర్మః క్షత్రియస్య ధర్మః యుద్ధం తమప్యవేక్ష్య త్వం నకంపితుం ప్రచలితుం అర్హసి క్షత్రియస్య స్వాభావికాత్ ధర్మాత్మస్వాభావ్యాదిత్యభిప్రాయః తచ్చ యుద్ధం పృథివీజయద్వారేణ ధర్మార్థం ప్రజారక్షణార్థంచేతి ధర్మా

నపేతం పరం ధర్మ్యం; తస్మాత్ ధర్మ్యాత్ యుద్ధాత్ శ్రేయోఽన్యః క్ష
నవిద్యతే హి యస్మాత్.

(ఇహ) In the verse దేహీనిత్యమవధ్యోయం, it has been stated there is no occassion for grief and attachment, when viewed the light of absolute truth. It is not only by reason of the highe truth, but also by virtue of 'thine own duty' (that Arjuna nee not grieve for). Seeing that battle is the duty of Kshatriya, you ought not to shake from that duty which is natural to Kshatriya *i. e.*, duty which is natural to you as a kshatriya; this fighting is the highest virtue and is not unconformable to the code of duty (ధర్మ్యం), as it secures merit, and works for the welfare of the people, throught the conquest of countries. There exists no greater merit in a kshatriya than a rightes war; హి means wherefore.

——::o::——

తాత్పర్యము.

'దేహీనిత్యమవధ్యోయం' అనుశ్లోకములో యథార్థముగా నాలోచించినపుడు ఆత్మ చంపబడనిదగుటవలన శోకమోహములకవసరములేదని చెప్పబడినది. ఇంతియకాదు. యుద్ధము క్షత్రియునకు సహజధర్మమగుటవలనగూడ యుద్ధముచేయవలసివచ్చెనేయని వ్యసనమునుబొందుట యుచితముగాదని యీశ్లోకము చెప్పుచున్నది. మరియును యుద్ధము క్షత్రియునకు స్వధర్మమగుటవలన నీవు క్షత్రియుడవై క్షత్రియధర్మావలంబుడవైయున్నందున అట్టిస్వాభావికమగు యుద్ధధర్మమునుంచి చలించుట యుచితముగాదు. మరియును యుద్ధము అనేకసుగుణములుకలిగియున్నది. యుద్ధమువలన జయముకలుగును. తద్వారా రాజ్యలాభమును ధనలాభమును గలుగును. వీటివలన యాగాదికర్మల నెరవేర్పబడి మోక్షసాధకములగును. గనుక మోక్షధర్మసాధనము యుద్ధము. అన్యాయాక్రాంతమగు దేశములను యుద్ధమువలన న్యాయముగాజయించి రాజ్యపరిపాలనమును జేయవచ్చును. మరియును యుద్ధము ధర్మశాస్త్రబోధితధర్మము. గనుక మోక్షాద్యనేకసుగుణసంపద గలిగిన యుద్ధముకంటె మరియొకటి క్షత్రియునకు శ్రేయస్కరమగునదిలేదు.

Notes.

అస్థానమున వ్యసనము నొందుట యుచితముగాదు. ఏలయనగా 1. ఆత్మ నిత్యుడు; 2. శరీరము స్వాభావికముగా నశ్వరము; 3. యుద్ధము క్షత్రియధర్మము, శాస్త్రవిహితధర్మము, మంత్ర్యాది ధర్మసాధనము, ప్రజాపాలన కారణము. యుద్ధముచేయవలసివచ్చెనని వ్యసనము బొందుట యుక్తముగాదు. పైకారణములవలన యుద్ధము శూరుడు జేయవలయును.

వికంపితుం—this may mean waver; this has reference to the words said by Arjuna "సీదన్తి మమ గాత్రాణి..." the reply is given by the Lord here.

శ్రేయో౽నుపశ్యామి:— This has reference to the words said by Arjuna న చ శ్రేయో౽నుపశ్యామి హత్వా స్వజనమాహవే. This is shown to be false by the Lord by showing that war is the supreme duty of Arjuna.

The reply is given by the Lord here.

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్।
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభన్తే యుద్ధమీదృశం ॥ 32

టీక.

హే పార్థ = ఓ యర్జునుడా, యే = ఏ రాజులు, యదృచ్ఛయా = అప్రార్థన చేత, ఉపపన్నం = సంప్రాప్తమాయినదియును, అపావృతం = తెరవబడిన, స్వర్గ ద్వారమ్ = స్వర్గమునకు ద్వారభూతమాయినదియును, ఈదృశం = ఇట్టి, యుద్ధమ్ యుద్ధమును, లభంతే = పొందుచున్నారో, తే క్షత్రియాః = అట్టిరాజులు, సుఖినః = సుఖవంతులు (అగుచున్నారు).

Happy are the kshatriyas, O Pardha, who obtain such a fight which comes unsolicited and which is an open door to heaven.

———::o::———

Com. భాష్యం.

——o:——

కుతశ్చ తత్కర్తవ్యం? ఇత్యుచ్యతే యదృచ్ఛయేతి. యదృచ్ఛయా చా ప్రార్థితమాగతముపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతం ఉద్ఘాటితం యే ఏతదీదృశం యుద్ధం లభంతే క్షత్రియాః హే పార్థ! కిన్న సుఖినస్తే

It is said in this verse యదృ... why the battle should be fought.

O Pardha, are not those kshatriyas happy indeed, who obtain such a battle which comes unsought and which is an open door to heaven.

---::o::---

తాత్పర్యము.

యుద్ధము హింసాకరమగుటచేత యుద్ధముచేయుట యుచితముగాదని అర్జునుడు చెప్పనేమోయని తలంచి శ్రీకృష్ణుడు అగ్నిష్టోమాదిక్రతువులయందలి పశువధవలె వేదచోదితమగు ధర్మము హింసాకరమైనను హింసకాదనియును రాజులకు యుద్ధముజేయుట దోషములేదనియును చెప్పచున్నాడు. అయాచితముగా సంప్రాప్తమయిన యుద్ధమునందు జయించినవారలకు భూలోకరాజ్యము గలుగును. దానివలన న్యాయముగా రాజ్యపరిపాలనము జేయుటవలన ఇహలోకసుఖమును తరువాత స్వర్గలోకసుఖమును గలుగును. యుద్ధమందు మరణమును బొందిన వారలకు స్వర్గలోకసుఖము కలుగును. గనుక యుద్ధము స్వర్గద్వారము.

Notes.

This verse is the reply to the words of Arjuna 'స్వజనంహికథంహత్వాసుఖినస్స్యామమాధవ'. By a righteous war, the pleasures of this and the next world are obtained. It cannot be said that a warrior who kills and is killed in battle dies in vain.

అథచేత్త్వమిమం ధర్మ్యం సంగ్రామం నకరిష్యసి ।
తతస్స్వధర్మం కీర్తించ హిత్వా పాపమవాప్స్యసి ॥ 33

టీక.

అథ = లేక, ధర్మ్యం = ధర్మసమ్మతమయిన, ఇమం సంగ్రామం = ఈయుద్ధము, త్వం = నీవు, నకరిష్యసిచేత్ = చేయవేని, తతః = అందువలన, స్వధర్మం = క్షత్రియునకుదగినధర్మమును, కీర్తించ = యశస్సును, హిత్వా = విడిచి, పాపం = పాపమును, అవాప్స్యసి = పొందగలవు.

But if you will not fight this battle which is consistent with law and enjoined on you as a duty (ధర్మ్యం), you will, by so doing, (తతః) incur sin, having thrown away your duty and fame.

———;:o::———

Com. భాష్యం.

——:o:——

ఏవం కర్తవ్యతాప్రాప్తమపి అథేతి। అథత్వమిమంధర్మ్యం ధర్మాదనపేతం విహితం సంగ్రామం యుద్ధం నకరిష్యసిచేత్ తతః తదకరణాత్ స్వధర్మం కీర్తిం చమహాదేవాదిసమాగమనిమిత్తాం హిత్వా కేవలం పాపమవాప్స్యసి.

Even on finding it your duty to fight—the Lord says in the verse అథచే... If you will not carry on this warfare which is conformable to law and enjoined on you as a duty, then by refusing to fight the battle (తతః), you will incur sin only, having cast away your duty and fame achieved in your encounter with such great persons as the Mahadeva &c.

——::o::——

తాత్పర్యము.

యుద్ధమ్ము అనేకసుగుణసంపదగలదయినను, శ్రేయస్కర మయినదయినను విధిచోదితమయినదయినను, నేనేవిధమయిన సుఖమునుగాని, రాజ్యమునుగాని, విజయమునుగాని కోరనుయని చెప్పియుండుటచేత అర్జునుడు యుద్ధముజేయనని చెప్పునేమోయనితలంచి వేదశాస్త్రచోదితమగు యుద్ధకర్మజేయనియెడల పాపము తటస్థించునని శ్రీకృష్ణుడీశ్లోకమును చెప్పుచున్నాడు. యుద్ధము క్షత్రియధర్మమనియును వేదశాస్త్రములచేత జెప్పబడుటవలన జేయదగినదనియును ఎరిగియుండి జేయనియెడల కిరాతరూపమునెత్తిన మహాదేవునితో బోరాడుటయు గంధర్వాదులతో యుద్ధముచేయుటయు మొదలుగాగల గొప్పపనులవలన సంపాదింపబడినయశస్సును పోగొట్టుకొనుటయు స్వధర్మత్యాగముచేయుటయును గాక పాపమునుబొందుదువు.

Notes.

In the previous verse it has been shown that the result of performing one's own duty is the acquisition of the fruits

Swarga &c. In this verse the consequences of the violation of that duty are shown:

స్వధర్మస్య యుద్ధస్య కరణే స్వర్గాదిఫలప్రాప్తిం ప్రదర్శ్య తదకరణే ప్రత్యవాయప్రాప్తిం ప్రదర్శయతి.

This verse is the reply to the words of Arjuna.

న కాంక్షే విజయం కృష్ణ (అ 1, శ్లో 30), అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య (అ 1, శ్లో 35).

మహాదేవాది :— The story of the contact of Arjuna with Siva occurs in the Vana Parva of Mahabharata.

The Pandava princes being deceitfully defeated at the game of dice by wicked Duryodhana and his friends, went to live in the woods; while they were living in the forest, Arjuna of mighty arms, went, at the command of Yudhishtra, to the mountain of the Himavat, to obtain a sight of Sankara, the god of gods; there he devoted himself to ascetic penances to propitiate the god, Siva; there Arjuna had an encounter with Siva who appeared to him in the guise of Kirata, a mountaineer; Siva pleased with the courage, prowess and patience, showed by Arjuna, granted him the irresistible weapon పాశుపతాస్త్రం.

Another instance of Arjuna's encounter with great persons is with the king of Gandharvas; while Pandus were living in the forest of Dwita, subject to great distress and privations, Duryodhana and his friends went with their ladies and large troops, to Dwita forest, to show themselves in their royal pomp and pleasures. Duryodhana encamped his troops near the lake of Dwitavana which belonged to Gandharva king. There in the encounter between the army of Duryodhana and Gandharvas, Karna was disgracefuly routed and Duryodhana was taken a prisoner by the Gandharva king. Thereupon Arjuna, the foremost of bowmen defeated Chitrasena, the Gandharva king and rescued Duryodhana.

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽవ్యయామ్।
సంభావితస్య చాకీర్తిర్మరణాదతిరిచ్యతే॥ 34

టీక.

అపిచ = ఇంతియ్యేకాక, భూతాని = దేవమనుష్యాదులు, అవ్యయాం = శాశ్వతమైన, తేఅపకీర్తిం = నీయొక్క అపకీర్తిని, కథయిష్యంతి = చెప్పగలరు. సంభావితస్య = శౌర్యాదిగుణములచేత గౌరవనీయునిపిషయములో, అకీర్తిః = అపకీర్తి, మరణాచ్చ = చావుకంటెను, అతిరిచ్యతే = అధికదుఃఖకరమగుచున్నది.

Moreover (అపిచ), men will recount thy perpetual infamy; in the case of one who has been esteemed for valour &c., infamy is worse than death.

---::o::---

Com. భాష్యం.

---:o:---

న కేవలం స్వధర్మకీర్తిపరిత్యాగః అకీర్తిమితి- అకీర్తించాపి తే తవ భూతాని అవ్యయాం దీర్ఘకాలాం కథయిష్యంతి। ధర్మాత్మాశూరఇత్యేవమాదిభిర్గుణైః సంభావితస్య చాకీర్తిర్మరణాదతిరిచ్యతే సంభావితస్య చాకీర్తేః మరణం వరమిత్యర్థః.

It is not merely the failure of duty and the loss of fame, but infamy...

Men will recount thy infamy that lasts for a long time. To one who is highly spoken of as a man of righteousness and heroism & death is better than infamy.

---::o::---

తాత్పర్యము.

ఓయర్జునుడా నీవు యుద్ధమును చేయకపోతివేని కేవలము స్వధర్మపరిత్యాగము కీర్తినాశనము కలుగుటయేగాక మనుష్యాదులు నీయొక్క అపకీర్తిని చిరకాలము చెప్పగలరు. ధర్మాత్ముడు స్వధర్మాచరణుడనియును, శూరుడనియును, మరియు ననేకసుగుణములుగలవాడనియును, గౌరవింపబడినవానికి మరణముకంటె అపకీర్తియె అధికదుఃఖకరము. మరియును యుద్ధమును జేసినయెడల మరణముగలుగవచ్చునని శరీరసంరక్షణచేసికొనుటయుచితమనితలంచి యుద్ధమును జేయనియెడల మరణముకంటె అపకీర్తియే అధికదుఃఖకరమని చెప్పి యుద్ధముచేయుట యుత్తమకార్యమని భగవంతుడు చెప్పుచున్నాడు.

Notes.

అవ్యయం = everlasting.

మరణాదతిరిచ్యతే:—మరణము స్వల్పకాలము మాత్రము దుఃఖమును కలుగజేయును. అపకీర్తి చిరకాలదుఃఖమును కలుగజేయును. గనుక మరణముకంటె అపకీర్తియే మిగులదుఃఖకారి.

భయాద్రణాదుపరతం మంస్యంతే త్వాం మహారథాః।
యేషాంచ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్॥ 35

టీక.

యేషాం = ఏబాహ్లీకభగదత్తాదులకు, త్వం = నీవు, బహుమతః = శౌర్యశౌర్యాదిగుణములచేతను బహుమానితుడవైతవో, మహారథాః = ఆమహారథికులైన బాహ్లీకదుర్యోధనాదులు, త్వాం = నిన్ను, భయాత్ = భయమువలన, రణాత్ = యుద్ధమునుండి, ఉపరతం = మరలినవానినిగా, మంస్యంతే = ఆలోచింతురు, బహుమతః = ఇంతవరకును బహుమానముచేయబడినవాడవు, భూత్వా చ= అయ్యును, లాఘవం= ఇప్పుడు చులకదనమును, యాస్యసి = పొందగలవు.

The warriors of great eminence, who have held thee in great esteem (for unparalled prowess &c,), will think that thou hast turned away from the battle through fear (of great men in the enemy's ranks). Having been hither the object of their high esteem, thou wilt be hereafter the object of their contempt.

—::0::—

Com. భాష్యం.

—:0:—

భయాదితి భయాత్ కర్ణాదిభ్యో రణాత్ యుద్ధాత్ ఉపరతం నివృత్తం మంస్యంతే చింతయిష్యంతి నకృపయేతి త్వాం మహారథాః దుర్యోధనప్రభృతయః కే మంస్యంతే ఇత్యాహ యేషాంచ త్వం దుర్యోధనాదీనాం బహుమతో బహుభిర్గుణైశ్శౌర్యాదిభిర్యుక్త ఇత్యేవం బహుమతో భూత్వా పునస్త్వం యాస్యసి లాఘవం లఘుభావం.

ఓమ్

బ్రహ్మణే నమః

ఈశావాస్యోపనిషత్.

THE ISAVASYOPANISHD.

పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే।
పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే॥

శాంతిః శాంతిః శాంతిః.

హరిః ఓమ్

ఈశావాస్యమిదగ్ సర్వం యత్కించ జగత్యాం జగత్।
తేన త్యక్తేన భుఞ్జీథా మాగృధః కస్య స్విద్ధనమ్॥

టీక.

ఇదగ్ సర్వం = ఈసమస్తమున్ను, (అనగా) జగత్యాం = బ్రహ్మాండకటాహభూమియందు, యత్కించ = ఏదైనను, జగత్ = స్థావరజంగమాత్మకమో, (అదంతయును), ఈశా = ఈశ్వరునిచేతను, వాస్యం = సర్వోపాధులయందును ప్రత్యగాత్మగా వ్యాప్తముయినది, తేనత్యక్తేన = ఈసమస్తచరాచరమందు ఆత్మభావనచేగలుగు త్యాగబుద్ధిచేత, భుఞ్జీథా = పరిపాలించుమా, కస్యస్విత్ = ఎవనియొక్కయున్ను, ధనం = ధనమును, (ఈప్రకారముగాత్యజించబడిన ఈషణత్రయముగలవాడవై), మాగృధా = కోరకుమా.

All this *i. e.*, whatsoever moveable and immoveable, exists in the universe, is covered by the Isvara. Enjoy with this notion of renunciation. Desire not any body's, wealth.

—::0::—

Com. భాష్యం.

ఈశా ఈష్టే ఇతీట్ తేన ఈశా; ఈశితా పరమేశ్వరః పరమాత్మా సర్వస్య। స హి సర్వమీష్టే సర్వజంతూనామాత్మా సన్ ప్రత్యగాత్మతయా తేన స్వేన స్వరూపేణాత్మనా ఈశా వాస్యం ఆచ్ఛాదనీయం. కిమ్—ఇదం సర్వం యత్కించ యత్కించిత్ జగత్యాం పృథివ్యాం జగత్ తత్సర్వం స్వేనాత్మనా ఈశేన ప్రత్యగాత్మతయా అహమేవేదం సర్వమితి పరమార్థసత్యరూపేణ అనృతమిదం సర్వం చరాచరమాచ్ఛాదనీయం స్వేన పరమాత్మనా। యథా చందనాగర్వాదేరుదకాదిసంబంధజక్లేదాది జమౌపాధికం దౌర్గంధ్యం తత్స్వరూపనిఘర్షణేనాచ్ఛాద్యతే స్వేన పారమార్థికేన గంధేన తద్వదేవ హి స్వాత్మన్యధ్యస్తం స్వాభావికం కర్తృత్వభోక్తృత్వాదిలక్షణం జగద్ద్వైతరూపం జగత్యాం పృథివ్యాం జగత్యామిత్యుపలక్షణార్థత్వాత్ సర్వమేవ నామరూపకర్మాఖ్యం వికారజాతం పరమార్థసత్యాత్మభావనయా త్యక్తం స్యాత్। ఏవమీశ్వరాత్మభావనయా యుక్తస్య పుత్రాద్యేషణాత్రయసంన్యాసఏవాధికారో నకర్మసు। తేన త్యక్తేన త్యాగేనేత్యర్థః। నహి త్యక్తో మృతః పుత్రోవా భృత్యోవాఽఽత్మసంబంధితయా అభావాదాత్మానం పాలయత్యతః త్యాగేనేత్యయమేవ వేదార్థః। భుంజీథాః పాలయేథాః। ఏవం త్యక్తైషణస్త్వం మాగృధః గృధిం అభిలాషం మాకార్షీః ధనవిషయాం; కస్యస్విత్ ధనం కస్యచిత్ పరస్య స్వస్యవా ధనం మాకాంక్షీరిత్యర్థః। స్విదిత్యనర్థకోనిపాతః। అథవా మాగృధః-కస్మాత్ కస్యస్విద్ధనమిత్యాక్షేపార్థో నకస్యచిద్ధనమస్తి యద్గృధ్యేత। ఆత్మైవేదం సర్వమితి ఈశ్వరభావనయా సర్వం త్యక్తం అత ఆత్మన ఏవేదం సర్వమాత్మైవచ సర్వమతో మిథ్యావిషయాం గృధిమాకార్షీరిత్యర్థః।

The word ఈశా comes from the verb ఈశ to rule, which becomes ఈష్టే whose instrumental form is ఈశా meaning-by the Lord.

...శా, the Lord, is the Paramesvara, the Paramathma of all. He rules all things, being the ప్రత్యగాత్మ, the individual *self*, in them. *All this* is covered by the Lord, by his own form, the Atma. *what ?* All this—whatsoever, moveable and immoveable, exists in the wo... All this universe, moveable and immoveable, which is false in reference to the Highest Truth, should be covered by the *self*, the Paramathma, with the notion "I am all this as the inner self (ప్రత్యగాత్మతయా). Just as, in sandal, the bad odour which results from the presence of moisture caused by the contact with water, is lost in sandal's naturally good smell produced in the act of rubbing, similarly on the earth which is here used to represent the whole universe, all this—which is characterised by the differences of doer, enjoyer &c, which is superposed on the *self*, which has its existence in ignorance, which presents apparent duality, which exists with the differentiations of name, form and karma and which is of the bundle of modifications, becomes abandoned (as the effect of ignorance) with the reflection on the Paramathma as the *self*. He who thus meditates on the Isvara as the *self*, becomes qualified for the renunciation of three-fold desires of son &c., and not for karma. తేనత్యక్తేన means by such renunciation; We see in the world that one's son or servant who is given up or dead, does not protect that one by reason of the absence of any connection with him. Therefore the meaning of the word త్యక్తేన is renunciation. భుంజీథాః means protect (save). Having thus abandoned the three-fold desires (త్యక్తైషణం), do not entertain any desire for wealth. మాగృధఃకస్యస్విద్ధనం means do not cherish desire for wealth either of yours or others. The word స్విత్ is a meaningless particle. Or it may be construed as 'do not long for. For what reason ? (కస్యస్విత్). (The expression) whose is wealth' is used in the sense of contempt (ఆక్షేపార్థః). For, to nobody belongs any wealth which could be longed for. The meaning is all this becomes abandoned with the thought that all this is the *self* in the form of Isvara; therefore all this is of Atma and Atma is all this. Do not therefore cherish desires for things which are false.

——:0:——

తాత్పర్యము.

ఈశాయనుపదము ఈశధాతువులోనుంచి పుట్టినకృదంతరూపమగు ఈట్ అనుదానియొక్క తృతీయాంతపదము. ఈశ్వరుడు పరమాత్మ. ప్రత్యగాత్మగా సర్వవస్తువులకును ప్రభువు. చరాచరలక్షణములుగలిగినట్టియు, ద్వైతరూపముగా గనుబడునట్టియు, ఆపరమాత్మయందు అధ్యస్తమయినట్టియు, కర్తృభోక్తృత్వాది లక్షణములుగలిగినట్టియు, నామరూపకర్మవికారరూపమయినట్టియు, యధార్థముచేత నసత్యమయినట్టియు, బ్రహ్మాండకటాహభూమియంతయు నీశ్వరునిచేత ఆచ్ఛాదింపబడినది. సుగంధచందనముచేతను తడివలనగలుగు దుర్గంధము కప్పబడిన రీతిని నామరూపాత్మకమగు విశ్వము ఆత్మచేతను కప్పబడినది. జగత్తంతయును ప్రత్యగాత్మగా ఈశ్వరుడనుభావనచేత నామరూపవికారమగు సర్వమున్ను విడువబడుచున్నది. ఇట్టిత్యాగబుద్ధితో ఆత్మను అజ్ఞానమునుంచి పరిపాలించుకొనుము. లోకములో నొకనియొక్క పుత్రుడుగాని సేవకుడుగాని విసర్జింపబడిన లేక మృతుడైనయెడల వారికతనితో సంబంధములేనందున నతనిని పాలించరు. ఇదియేత్యాగము. ఇట్టిత్యాగసంకల్పములతో త్యజింపబడిన ఈషణత్రయముగలవాడవై నీయొక్కగాని పరులయొక్కగాని ధనమునుకోరకుము. 'కస్యస్విద్ధనం' అనుదానికి అర్థాంతరముకలదు. మాగృధః= కోరకుము, ఏలయనగా ధనమెవ్వరిది. ఎవరిదియునుగాదు. ఈశ్వరార్పణబుద్ధ్యా ఇదంతయును ఆత్మస్వరూపమని త్యజింపబడుచున్నది. గనుక నిదంతయును ఆత్మసంబంధమైనది. ఆత్మ ఇదంతయును గనుక మిథ్యయగు నీధనమును కోరకుము.

Notes.

The Isavasyopanishad belongs to వాజసనేయసంహిత. The 18 mantras of the Upnanishad are devoted to Brahma of pure bliss, not to karma. It teaches the true nature and unity of Brahman.

ఈశావాస్యాదయోమంత్రాః నకర్మప్రతిపాదకాః।

అఖండైకరసేశుద్ధేబ్రహ్మణ్యేవసమన్వితాః॥

ఈశా :— ఈశఐశ్వర్యే, the కృదంత form of this verb is ఈట్; The instrumental form of ఈట్ is ఈశా= ఆనందాత్మనా.

వాస్యం :— This word comes from the root వస meaning to cover; వస ఆచ్ఛాదనే; The sense is " తత్త్వతః ఈశ్వరాత్మకమేవ సర్వం భ్రాంత్యా యదనీశ్వరరూపేణ గృహీతం తత్సర్వం ఏవాత్మైవేతిజ్ఞానేన ఆచ్ఛాదనీయం' All this is, in absolute truth, of the form of Isvara; if by ignorance, it is believed otherwise, the Upanishad says, one should understand that the universe is covered with Isvara-self.

ప్రత్యగాత్మ = The inner individual self.

పరమార్థసత్యరూప = In view of the highest truth. The universe as a distinct entity is unreal.

క్లేద = moisture.

ఔపాధిక = due to ఉపాధి *i. e.*, caused by contact with things.

స్వాభావిక :— స్వభావః = అనాదిరవిద్యా ignorance; తత్కార్యం స్వాభావికం its effect is called స్వాభావికం.

ఇదం సర్వం :—What this సర్వం is, is explained as యత్కించ జగత్యాం జగత్.

జగత్యాం:— The word జగత్యాం is used by way of illustration, for the whole universe characterised by name, form, and karma బ్రహ్మాండకటాహభూమౌ.

భుంజీథాః = "రక్షణీయః స్వయంచాత్మసంసారాదజ్ఞకల్పితాత్" save from Samsara which results from ignorance.

గృధం = ధనాభిలాషం 'Money is the huge evil'. It is the root of all evils 'సర్వక్లేశబీజంహిరణ్యాదికం'. Wealth is nobody's as all this is Atma " ఆత్మైవేదంజగత్సర్వంధనంనైవాస్తికస్యచిత్ ".

త్యాగేన :— The use of the word త్యాగ indicates సన్యాసః " త్యాగశబ్దేన చాప్యత్ర సంన్యాసః పరికీర్తితః".

The first part of the Mantra instructs in the true state of things. The second part says that he who views the universe as the form of Isvara (బ్రహ్మాత్మకం సర్వం) is entitled to సన్యాసం or renunciation " ఈశ్వరాత్మ...సన్యాసస్యాధికారీ". the last part declares the duty of the sanyasin.

కుర్వన్నేవేహ కర్మాణి జిజీవిషేచ్ఛతగ్ం సమాః ।
ఏవం త్వయి నాన్యథేతోఽస్తి న కర్మ లిప్యతే నరే ॥

టీక.

ఇహ = ఇక్కడ, కర్మాణి = అగ్నిహోత్రాదికర్మలను, కుర్వన్నేవ = చేయుచునే, శతసమాః = నూరుసంవత్సరములు, జిజీవిషేత్ = జీవించుటకుకోరవలెను. ఏవం = ఈరీతిగా, నరే త్వయి = నరుడవగునీవిషయమై, ఇతః = అగ్నిహోత్రాదికర్మలనాచరించుటకంటె, అన్యథా = మరియొకరీతి, నాస్తి = లేదు, కర్మ = అగ్నిహోత్రాదికర్మ, నలిప్యతే = ఏవిధముగాచేసినయెడల నిన్ను కర్మబద్ధుడనుగా చేయదో, (ఆవిధముగా కర్మలను చేయుము).

Only doing karma, one should wish to live (జిజీవిషేత్) a hundred years. While you, a man, thus act (wish to live) there is no other way than this, by which you are not bound by karma.

---:o:---

Com. భాష్యం.

---:o:---

ఏవం ఆత్మవిదః పుత్రాద్యేషణాత్రయసంన్యాసేన ఆత్మజ్ఞాననిష్ఠతయాఽఽత్మా రక్షితవ్యఇత్యేష వేదార్థః। అథేతరస్యానాత్మజ్ఞతయా ఆత్మగ్రహణాయాశక్తస్య ఇదముపదిశతి మంత్రః కుర్వన్నేవేతి। కుర్వన్నేవేహ నివర్తయన్నేవ కర్మాణి అగ్నిహోత్రాదీని జిజీవిషేత్ జీవితుమిచ్ఛేత్ శతం శతసంఖ్యాకాః సమాః సంవత్సరాన్ తావత్ హి పురుషస్య పరమాయుర్నిరూపితమ్। తథాచ ప్రాప్తానువాదేన యజ్జిజీవిషేత్ శతం వర్షాణి తత్కుర్వన్నేవ కర్మాణీత్యేతద్విధీయతే। ఏవమేవం ప్రకారేణ త్వయి జిజీవిషతి నరే నరమాత్రాభిమానినీతి ఏతస్మాదగ్నిహోత్రాదీని కర్మాణి కుర్వతో వర్తమానాత్ ప్రకారాత్ అన్యథా ప్రకారాంతరం నాస్తి యేనప్రకారేణాశుభం కర్మ నలిప్యతే కర్మణా నలిప్యతఇత్యర్థః। అతః శాస్త్రవిహితాని కర్మాణ్యగ్నిహోత్రాదీని కుర్వన్నేవ నలిప్యతఇత్యర్థః। [illegible]ంపునరిదమవగమ్యతే। పూర్వేణమంత్రేణ సంన్యాసినో జ్ఞాననిష్ఠోక్తా। ద్వితీ

యేన తదశక్తస్య కర్మనిష్ఠోచ్యతే। జ్ఞానకర్మణోర్విరోధం పర్వతవదకంప్యంయథోక్తం నస్మరసికిం। ఇహాప్యుక్తం యోహి జిజీవిషేత్ స కర్మ కుర్వన్ ఈశావాస్యమిదం సర్వం తేన త్యక్తేన భుంజీథా మాగృధః కస్యస్విద్ధనమితిచ। నజీవితే మరణేవాగృధిం కుర్వీతారణ్యమియాదితిచ పదమ్। తతో నపునరియాదితి సంన్యాసశాసనాత్। ఉభయోః ఫలభేదంచ వక్ష్యతి। ఇమౌ ద్వావేవ పంథానావనునిష్క్రాంతతరౌ భవతః క్రియాపథశ్చైవ పురస్తాత్ సంన్యాసశ్చోత్తరేణ నివృత్తిమార్గేణైషణాత్రయస్య త్యాగః తయోః సంన్యాసపథ ఏవాతిరేచయతి। న్యాస ఏవాత్యరేచయదితిచ తైత్తిరీయకే। ద్వావిమావథపంథానౌ యత్ర వేదాః ప్రతిష్ఠితాః। ప్రవృత్తిలక్షణో ధర్మో నివృత్తిశ్చ విభావిత ఇత్యాది పుత్రాయ విచార్య నిశ్చితముక్తం వ్యాసేన వేదాచార్యేణ భగవతా విభాగం చానయోర్దర్శయిష్యామః।

The meaning of the Vedic text is that the knower of the Atma should protect his *self* with the renunciation of the three-fold desires of son &c, and with the devotion to the knowledge of Atma. The Mantra కుర్వన్నేవేహ..., instructs one who, for want of the knowledge of the *self*, is not competent to understand the *self*; కుర్వన్నేవ means only performing; కర్మాణి means works, such as Agnihothra &c; జిజీవిషేత్ means should wish to live; శతగుంసమాః means a hundred years. It has been declared that it is the longest period of man's life. If one should wish to live a hundred years, then the text enjoins that he should live only doing karma always and not otherwise. If you, as a man, would like to live in this way, there is no other way than the way of performing Agnihothra and other works, by which bad karma may not attach itself to you. Therefore one should wish to live only doing the Agnihotra and other duties enjoined by the sastras. How is it known that this is the sense of the text? By the first Manthra, devotion to knowledge is taught; by the second Manthra devotion to karma is taught to one who is incompetent to cognise the first. Do you not remember it was said that the antagonism between karma and knowledge is firm and unchangeable like a mountain? Here also it is stated that he who would wish to live

should only perform karma, that the universe is covered by the Isvara, that he should save his Atma with the notion of renunciation, that one should covet nobody's wealth. There is a declaration in Sruti that one should not cherish any desire either for life or death and should take to the forest. There is further an injunction about sanyasam that one should not return from thence, the forest life, thus ordaining sanyasam. And also the difference in the results of the two courses will be shown. It is said,

"These two ways only are to be followed; first the road of action; next the road of renunciation. The road of నివృత్తి or cessation from activity, consists in the relinquishment of the threefold desires; of the two ways, the road of sanyasam is preferable". In the Thithiryopanishad it is said that renunciation alone is pre-eminent (న్యాస). It is decisively said, on due reflection, to his son, by the adorable Vyasa, the instructor of the Vedas, "These then are the two roads on which the Vedas are based, the path which is characterised by action (ప్రవృత్తి) and the path of inaction (నివృత్తి) have been explained, etc.". We shall point out this distinction.

——::o::——

తాత్పర్యము.

ఆత్మవేత్త యీషణాత్రయమునువిడిచిపెట్టి ఆత్మజ్ఞానపరుడై ఆత్మను సంరక్షించుకొనవలెను. ఆత్మజ్ఞానాభావముచేతను ఆత్మవస్తువును గ్రహించుటకసమర్థునకు కుర్వన్నేవేతిమంత్రముపదేశించుచున్నది. శతసంవత్సరములు అగ్నిహోత్రాదికర్మలనుచేయుచునే జీవించుటకు కోరవలెను. పురుషునిపరమాయుర్దాయము శతసంవత్సరములని వేదశ్రుతిచెప్పుచున్నది. నూరుసంవత్సరములుజీవించనిచ్ఛయించినవానివిషయమై యీమంత్రము కర్మలనుచేయుచునే జీవించవలయునని విధించుచున్నది. మనుష్యాభిమానివగునీవు పురుషాయుఃప్రమాణమగు నూరుసంవత్సరములు శాస్త్రవిహితమగు అగ్నిహోత్రాదికర్మలను ఏవిధముగా చేసినయెడల దుష్కర్మలచేత బద్ధుడవుకావో ఆవిధముగా చేయుము. ఈశ్వరార్పణబుద్ధ్యా కర్మచేసినయడల బద్ధుడవుకావు. ఇంతకంటె శుభమార్గములేదు. శాస్త్రవిహితకర్మలనుచేయుచునే జీవించుటకుకోరవలెనని శ్రుత్యర్థము. పూర్వమంత్రముచేత

సంన్యాసికి జ్ఞాననిష్ఠయు యీమంత్రముచేత తదశక్తునకు కర్మనిష్ఠయు బోధింప బడుచున్నవి. ఈజ్ఞానకర్మవిరోధము పర్వతమువలెనే స్థిరమైనది. ఈయుపనిషత్తు యందుగూడ యీషణత్రయాతీతుడగు సంన్యాసికి త్యాగమున్ను, ధనాభిలాష చ్ఛేదమున్ను జగత్తంతయును ఆత్మరూపమనుభావనయును చెప్పబడినవి. ఆత్మజ్ఞానములేనివానికి అగ్నిహోత్రాదికర్మలు విధింపబడినవి. జీవించుటయందుగాని మరణమందుగాని కోరికలేక అరణ్యవాసమును కోరవలెనని వేదశాస్త్రస్థితియు న్నది. నారాయణోపనిషత్తుయందీవిధముగా జెప్పబడినది. ,,అవలంబనీయములగు రెండుమార్గములున్నవి. ప్రథమమందు కర్మమార్గము. తరువాత సంన్యాసమార్గము. ఈసంన్యాసమార్గమువలన పుత్రాద్యేషణత్రయత్యాగము. ఈ రెండుమార్గములలోను సంన్యాసమార్గము శ్రేష్ఠము.'' తైత్తిరీయోపనిషత్తుయందును సంన్యాసము శ్రేష్ఠమని చెప్పబడినది. పూజ్యులును వేదాచార్యులునుయగు వేదవ్యాసులు చక్కగ నాలోచించి తనపుత్రునకు నీక్రిందరీతిగా చెప్పెను. ,,వేదములు రెండు మార్గములననుసరించియున్నవి. ప్రవృత్తిలక్షణముగల కర్మమార్గము, నివృత్తిధర్మముగలసంన్యాసమార్గము.''

Notes.

The knowledge of Atma has been taught by the first Mantra. The second Mantra teaches karma to one who is incompetent to know the Atma.

పురుషస్య పరమాయుః :— 'This refers to the Sruti "శతాయుః"

నర :— In the case of one who connot understand more than that he is a man.

అకంప్యం :— "The antithesis between knowledge and karma is a fact unshakable like a mountain'.

పదం = వేదశాస్త్రస్థితిః.

అరణ్యం :— The word అరణ్య is here used to denote a place free from the company of females. *i. e.*, the stage of సంన్యాసం.

అరణ్యం స్త్రీజనాసంకీర్ణాశ్రమం

నిశ్చితం = with strong conviction.

అసుర్యానామ తే లోకా అంధేన తమసాఽవృతాః।
తాంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛన్తి యే కేచాత్మహనో జనాః॥ 3

టీక.

యే కేచ = ఎవరెవరు, ఆత్మహనః = ఆత్మజ్ఞానశూన్యులగుటచేత ఆత్మహంతకులగు, జనాః = జనులున్నారో, తే = అట్టివారు, ప్రేత్య = మరణమునుపొంది, అంధేనతమసా = ఆత్మనుచూచుటకువీలులేని అజ్ఞానచీకటిచేతను, ఆవృతాః = అవరింపబడిన, అసుర్యానామ = అసురములను దేవాదిస్థానములగు, తే = అప్రసిద్ధమైన, లోకాః = కర్మఫలములను అనుభవించెడి జన్మలను, అభిగచ్ఛం = పొందుచున్నారు.

They who are the slayers of Atma, attain, after death, the Lokas known as Asurya and eveloped in the darkness of ignorance.

——::o::——

Com. భాష్యం.

——:o:——

అథేదానీం అవిద్వన్నిన్దార్థోయం మంత్రఆరభ్యతే—అసుర్యాః పరమాత్మభావమద్వయమపేక్ష్య దేవాదయోపి అసురాః తేషాంచ స్వభూతాలోకా అసుర్యానామ। నామశబ్దో అనర్థకో నిపాతః। తే లోకాః కర్మఫలాని లోక్యంతే దృశ్యన్తే భుజ్యంతఇతి జన్మాని। అంధేనాదర్శనాత్మకేనాజ్ఞానేన తమసాఽవృతా ఆచ్ఛాదితాస్తాన్ స్థావరాన్తాన్ ప్రేత్యత్యక్త్వేమం దేహం అభిగచ్ఛంతి యథాకర్మయథాశ్రుతం। యే కేచాత్మహనః ఆత్మానం ఘ్నంతీత్యాత్మహనః। కే తే జనాః యే అవిద్వాంసః; కథం తే ఆత్మానం నిత్యం హంతి। అవిద్యాదోషేణ విద్యమానస్యాత్మనః తిరస్కరణాత్। విద్యమానస్యాత్మనో యత్కార్యం ఫలం అజరామరత్వాది సంవేదనలక్షణం తద్ధతస్యేవ తిరోభూతం భవతీతి ప్రాకృతాఽవిద్వాంసో జనా ఆత్మహనఉచ్యంతే తేనహి ఆత్మహనదోషేణ సంసరన్తితే।

This manthra is commenced for the purpose of condemning the ignorant. The Devas &c, also are Asuras in reference to their becoming one with Paramathma. The Lokas to which they belong, are called Asuryahas. The particle (నామ) is a meaningless word. The word Lokas mean births (జన్మాని), as the fruits of karma are seen or enjoyed there (లోక్యంతే)

అంధేనతమసా means with the darkness of ignorance, which is of the form of inability to see; ఆవృత means covered. The word తాః means births ending with the immoveable. (ప్రేత్య) means 'having left this body'. అభిగచ్ఛంతి means 'obtain according to their karma and knowledge'. ఆత్మహనః are those that slay the Atma. Who are those men? Men who are ignorant of the true nature of the *self*. How do they kill the *eternal self*? (They kill) by screening the Atma that ever exists, with the faults of ignorance. The unenlightened man subject to the influence of natural propencities is called the slayer of Atma, because the effect of the existing Atma, which consists of the knowledge of the undecaying and deathless Atma, is obscured as if the Atma were killed; They therefore travel in Samsara, by the fault of the Atma-slaying.

——::O::——

తాత్పర్యము.

ఈమంత్రము అవిద్వాంసనిందార్థము చెప్పబడినది. బ్రహ్మైకత్వవిజ్ఞానమునుబట్టి దేవతలుకూడ అసురులే. వారికిని బ్రహ్మైకత్వజ్ఞానము లేదు. వారిలోకములు అసుర్యలనబడును. లోకములనగా కర్మఫలములనుభవింపబడు జన్మలు. స్వరూపదర్శనముచేయుటకు వీలులేకుండజేయు అజ్ఞానతిమిరముచేత స్థావరాంతములగుకును దేవాదిజన్మలు ఆవరింపబడినవి. మరణానంతరమందు ఆత్మహనుడు స్వకర్మజ్ఞానానుసారముగా నీజన్మలను బొందును. ఆత్మహనుడనగా ఆత్మనుజంపినవాడు. వాడెవడు? ఆత్మజ్ఞానరహితుడు. నిత్యుడగునాత్మను చంపుట ఎట్లుతటస్థించును. ఆత్మ ఎల్లప్పుడుండువాడైనను, ఆత్మ శాశ్వతుడు, జీర్ణములేనివాడు, జ్ఞానస్వరూపుడైనను, జ్ఞానము అవిద్యాదోషముచేత కప్పబడినప్పుడు, ఆత్మయున్నను లేనట్లుగానుండి చంపబడినవానితో తుల్యముగానుండును. గనుక ఆత్మజ్ఞానరహితులై,

ప్రకృతిలోలుడైయుండువాడు ఆత్మహనుడు. అట్టి ఆత్మహనునకు సంసారప్రవాహములోనవిచ్ఛిన్నముగా మునిగి తేలుటయే ఫలము.

Notes.

అసుర్యాః :— సుర means the sun or his light; అసురాః are the beings in whom the darkness of ignorance gives no room for the light of knowledge; even the devas, being within the pale of Samsara are అసురాః. The births of these beings are అసుర్యాః.

Lokas :— Lokas are the births in which the fruits of karma are enjoyed or perceived.

ఆత్మహనః :— Those who do not know that the eternal Atma is undecaying, immortal, are said to kill the Atma, because they make the existence of Atma as good as non-existence, by casting a shroud of ignorance over the *self*.

ఆత్మ తనలోనున్న దానిని తెలియంగక పోవుటచేత మనుజుడు ఆత్మహంతకుడగుచున్నాడు.

అంధేన = that renders things invisible; the Atma-slayers being tacked on to the wheels of births and deaths, get themselves entangled in the meshes of samsara and being whirled round and round helplessly in the whirlpool of troubles in the shape of death, birth, old age, decay &c., die and are born again and again.

అనేజదేకం మనసో జవీయో నైనద్దేవా ఆప్నువన్ పూ
ర్వమర్షత్ । తద్ధావతో౽న్యానత్యేతి తిష్ఠత్తస్మిన్నపో మా
తరిశ్వా దధాతి ॥ 4

టీక.

అనేజత్ = (ఆత్మ) చలించనిదియును, ఏకం = అద్వితీయమయినదియు
ను, మనసః = మనస్సుకంటె, జవీయః = వేగముగలదియును, పూర్వమర్షత్ =
ముందేవెళ్ళిన, ఏనత్ = ప్రకృతమందుచెప్పియుండెడిఆత్మను, దేవాః = ఇంద్రి
యములు, నాప్నువన్ = పొందనివాయెను. తత్ = ఆఆత్మ, తిష్ఠత్ = స్వయము
గావికారశూన్యమై, ధావతః = పరుగెత్తుచున్న, అన్యాన్ = ఆత్మనిలక్షణమగు

మనోవాగింద్రియాదులను, అత్యేతి = అతిక్రమించి వెళ్ళినదానివలెనే ఉన్నది. తస్మిన్ = ఆఆత్మతత్త్వమందు, మాతరిశ్వా = వాయువు, అపః = ప్రాణికోటియొక్క చేష్టాలక్షణమగుకర్మలను, దదాతి = విభజించుచున్నది. (లేక ధరించుచున్నది).

It (Atma) is changeless' and constant (అనేజత్), secondless, fleter than mind. The devas (senses) could not reach this Atma which ran before. The Atma, itself being changeless, goes beyond those that run after it. In it the all-pervading air sustains the activity of all beings.

——:o:——

Com. భాష్యం.

——:o:——

యస్య ఆత్మనో హననాత్ అవిద్వాంసః సంసరంతి। తద్విపర్యయేణ విద్వాంసో జనాముచ్యంతే తే నాఽఽత్మహనః। తత్కీదృశమాత్మతత్త్వమిత్యుచ్యతే—అనేజదితి। అనేజత్ న—ఏజత్...ఏజృకంపనే। కంపనం చలనం స్వావస్థాప్రచ్యుతిః తద్వర్జితం సర్వదైకరూపమిత్యర్థః। తచ్చైకంసర్వభూతేషు। మనసః సంకల్పాదిలక్షణాత్ జవీయో జవవత్తరం; కథం విరుద్ధముచ్యతే। ధ్రువం నిశ్చలమిదం మనసో జవీయఇతిచ। నైషదోషః। నిరుపాధ్యుపాధిమత్త్వేనోపపత్తేః। తత్ర నిరుపాధికేన స్వేనరూపేణోచ్యతేఽనేజదేకమితి మనసోంతఃకరణస్య సంకల్పవికల్పలక్షణస్య ఉపాధేరనువర్తనాదిహ దేహస్థస్య మనసో బ్రహ్మలోకాదిదూరగమనం సంకల్పేన క్షణమాత్రాత్ భవతీత్యతో మనసో జవిష్ఠత్వం లోకే ప్రసిద్ధం। తస్మిన్ మనసి బ్రహ్మలోకాదీన్ ద్రుతం గచ్ఛతి సతి ప్రథమం ప్రాప్తఇవ ఆత్మచైతన్యావభాసో గృహ్యతే। అతో మనసో జవీయఇత్యాహ। నైనద్దేవాద్యోతనాద్దేవాశ్చక్షురాదిని ఇంద్రియాణ్యేతత్; ప్రకృతమాత్మతత్త్వం నాప్నువన్ నప్రాప్తవంతః తేభ్యో మనోజవీయో మనోవ్యాపారవ్యవహితత్వాత్। ఆభాసమాత్రమప్యాత్మనో నైవదేవానాం విషయీభవతి। యస్మాత్ జవనాత్ మనసోపి పూర్వమర్షత్। పూర్వమేవగతమ్ వ్యోమవత్ వ్యాపిత్వాత్। సర్వవ్యాపి తదాత్మతత్త్వం సర్వసంసారధర్మవర్జితం స్వేన నిరుపాధికేన స్వరూపేణావిక్రియమేవ; సదుపాధికృతాః సర్వాః సంసారవిక్రియా అనుభవతీవా వివేకినాం మూఢానాం అనేకమి

వవ ప్రతిదేహం ప్రత్యవభాసత ఇత్యేతదాహ—తద్ధావతో ద్రుతంగచ్ఛతోఽన్యా నాత్మవిలక్షణాన్ మనోవాగింద్రియప్రభృతీన త్యేత్యతీత్యగచ్ఛతీవ। ఇవార్థం స్వయమేవ దర్శయతి। తిష్ఠదితి స్వయమవిక్రియమేవ సదిత్యర్థః। తస్మిన్నాత్మతత్త్వే సతి నిత్యచైతన్యస్వభావే మాతరిశ్వా మాతర్యంతరిక్షేశ్వయతి గచ్ఛతీతి మాతరిశ్వా వాయుః సర్వప్రాణభృత్క్రియాత్మకో యదాశ్రయాణి కార్యకారణజాతాని యస్మిన్నోతాని ప్రోతానిచ యత్సూత్రసంజ్ఞకం సర్వస్య జగతో విధారయితృ సమాతరిశ్వా। అపః కర్మాణి ప్రాణినాం చేష్టాలక్షణాని అగ్న్యాదిత్యపర్జన్యాదీనాం జ్వలనదహనప్రకాశాభివర్షణాది లక్షణాని దధాతి విభజతీత్యర్థః। ధారయతీతివా। భీషాఽస్మాద్వాతః పవత ఇత్యాది శ్రుతిభ్యః సర్వాహి కార్యకారణాది విక్రియా నిత్యచైతన్యాత్మస్వరూపే సర్వాస్పదభూతే సత్యేవ భవన్తీత్యర్థః।

The unenlightened man travels in Samsara by killing the Atma. The learned man, on the contrary, becomes released. They are not the slayers of Atma. What the nature of this Atma is, is given in the mantra అనేజత్.... The word అనేజత్ = న + ఏజత్, comes from the root ఎజృ = to shake; కంపనం is motion i. e. motion from one's own fixed position; free from it i. e., always of constant form. It is one in all beings. It is swifter than mind whose characteristics are volition, doubt &c. How is this incongruous statement made, namely the Atma is said to be constant and motionless and at the same time, fleeter than mind? This is no fault by reason of the existence of the conditioned and unconditioned states; of these, in its unconditioned existence, Atma is described in its own form as అనేజత్...; that the mind runs swiftest is well known in the word, considering that the Anthahkarana or mind characterised by volition and doubt, and residing in a body, can at one stretch of thought, go to the distant place of Brahma-Loka in a minute; going as it does, to Brahma-Loka and other places, with its swiftness, it meets with the intelligent Atma there (in the residents of the place), as if the Atma had gone there before it. Hence it is said "faster than mind". The word Devas means the senses of eyes &c., as they enlighten, from the root దేవ meaning to enlighten ఏతత్ means the Atma which is the subject of the present discussion.

Com. భాష్యం.

——:o:——

యస్యతు యథాపూర్వంసంసారిత్వం నాసావవగతబ్రహ్మాత్మభావఇత్యనవద్యం యత్తు పునరుక్తం శ్రవణాత్ పరాచీనయోః మనననిధిధ్యాసనయోః దర్శనాద్విధిశేషత్వం బ్రహ్మణో న స్వరూపపర్యవసాయిత్వమితి। నావగత్యర్థత్వాన్మనననిధిధ్యాసనయోః యది హ్యవగతం బ్రహ్మాన్యత్ర వినియుజ్యేత భవేత్తదా విధిశేషత్వం నతు తదస్తి। మనననిధిధ్యాసనయోరపి శ్రవణవత్ అవగత్యర్థత్వాత్। తస్మాన్నప్రతిపత్తివిధివిషయతయా శాస్త్రప్రమాణకత్వం బ్రహ్మణో సంభవతీత్యతః। స్వతంత్రమేవ బ్రహ్మశాస్త్రప్రమాణకం వేదాంతవాక్యసమన్వయాదితిసిద్ధం ఏవంచసతి అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసేతి తద్విషయః పృథక్ శాస్త్రారంభఉపపద్యతే; ప్రతిపత్తివిధిపరత్వేవా అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసేత్యేవారబ్ధత్వాన్నపృథక్ శాస్త్రమారభ్యేత। ఆరభ్యమాణంచైవ మారభేత అథాతః పరిశిష్టధర్మజిజ్ఞాసేత్యథాతః క్రత్వర్థపురుషార్థయోః జిజ్ఞాసేతివత్। బ్రహ్మాత్మైక్యావగతిస్త్వప్రతిజ్ఞాతేతి తదర్థోయుక్తః శాస్త్రారంభోఽథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసేతి; తస్మాదహం బ్రహ్మాస్మీత్యేతదవసానాఏవ సర్వేవిధయః సర్వాణి చేతరాణి ప్రమాణాని। న హ్యహేయానుపాదేయాద్వైతాత్మావగతౌ నిర్విషయాణ్యప్రమాతృకాణిచ ప్రమాణాని భవితుమర్హంతీతి। అపిచాహుః గౌణమిథ్యాత్మనోఽసత్వే పుత్రదేహాదిబాధనాత్ సద్బ్రహ్మాత్మాహమిత్యేవంబోధే కార్యంకథంభవేత్। అన్వేష్టవ్యాత్మవిజ్ఞానాత్ప్రాక్ ప్రమాతృత్వమాత్మనః అన్విష్టః స్యాత్ ప్రమాతైవ పాప్మదోషాదివర్జితః దేహాత్మప్రత్యయోయద్వత్ప్రమాణత్వేన కల్పితః। లౌకికం తద్వదేవేదం ప్రమాణం త్వాత్మనిశ్చయాదితి। ఏవం తావత్ వేదాంతవాక్యానాం బ్రహ్మాత్మావగతిప్రయోజనానాం తాత్పర్యేణ సమన్వితానామంతరేణాపి కార్యానుప్రవేశం బ్రహ్మణి పర్యవసానముక్తం। బ్రహ్మచ సర్వజ్ఞం సర్వశక్తిజగదుత్పత్తిస్థితినాశకారణమిత్యుక్తం।

If, on the other hand, he still possesses the characteristics of Samsara as before, he has not realised the Brahma to be the *self*; so it is faultless (అనవద్యం). If it be again said that the texts about Brahman do not describe him in his own true form but describe

him as standing in a complementary relation to injunctions, as consideration and reflection (మనననిదిధ్యాసన) are shown to follow hearing, we say that consideration and reflection are merely subservient to the comprehension of Brahman. If, after comprehension, Brahma is otherwise utilised, He might be said to be a supplement to some injunction; but it is not so, as consideration and reflection, like hearing, are subservient to comprehension. It therefore results that the sastra cannot be the source of the knowledge of Brahma in so far as it is connected with injunctions and prohibitions. It is fully established that the sastra deals with an independent Brahman, as all the Vedanta texts unanimously agree to that effect. Consequently it is consistent that a separate sastra about the Brahman, is begun in the words—"Then, therefore, desire to know, and inquiry about, Brahman". If Brahman were treated by the Vedanta texts as a supplement to injunction and prohibition, a separate sutra would not have been begun, after the inquiry into the ధర్మ duties, has been introduced, by the suthra—"Then, therefore, inquiry into the duties"; or having been begun, the sutra should have run as "then therefore, desire to know and inquiry about, the remaining duties"; just as a new portion of the Jaimini sutra, is introduced with the words—"Then, therefore, desire to know and inquiry about, what subserves the purpose of the sacrifice, and what subserves the purpose of man (పూర్వ. మీ. సూ. IV, 1, 1). But as the subject of the comprehension of Brahman as *one* with the *self*, has not been taken up for inquiry, it is appropriate, for that purpose of inquiry, to begin the sastra with the words". Then, therefore, the desire to know and inquiry about, Brahman". Therefore all the injunctions and all other sources of knowledge end with the realisation "I am the Brahman". For, in the comprehension of the non-dual Atma which is not an object either to be avoided or obtained, all objects and knowing agents, cease to exist; and there can no longer be means of proof. Accordingly some, (the knowers of Atma) have said—when once the knowledge "I am the unconditioned, the Brahma, the Atma" springs up and the sons, body, and the like become consumed owing to the disappearance of the figurative and the false *self*, how can the effect

exist any longer? The *self* becomes the knowing subject, before the rise of the knowledge of the *self* which is said to be sought after; The same knowing subject (ప్రమాతైవ) is the same *self* పరమాత్మ which is said to be sought after and which is free from evils and faults &c. Just as the conception of the *self* in the body is assumed to be true (ప్రమాణత్వేన), so all the ordinary sources of knowledge (perception and the like) are true, before the self is determined (as Brahman). So far it has been said that the Vedanta passages whose object is the comprehension of the Brahma as the *self* and which by their general import agree in referring to the Brahman, without any reference to action, end in importing the Brahman; and it has also been said Brahma is omniscient and omnipotent, and is the cause of the origination, sustenance and dissolution of the universe.

——::o::——

తాత్పర్యము.

ఎవడు శ్రవణానంతరము పూర్వమువలెనే సంసారదోషములకు లోనగునో వానికి బ్రహ్మాత్మావగతి గలుగనేరదు. గనుక బ్రహ్మసాక్షాత్కారము దృఢముగా గలుగగానే సంసారి విముక్తుండనుసంగతి నిర్బాధకముగానున్నది. మరియు శ్రవణానంతరము మనననిధిధ్యాసనములు చెప్పబడియుండుటచేత బ్రహ్మ విధిశేషముగా చెప్పబడెను గాని కర్మసంబంధము లేకుండగా స్వస్వరూపముతో వివరింపబడలేదని చెప్పెడువాదము సరికాదు. శ్రవణానంతరము మనననిధిధ్యాసనములు చెప్పబడినను అవియన్నియు బ్రహ్మావగతిసాధనములు కావు. అందొకానొకటి బ్రహ్మస్ఫూర్తిని గలుగజేయవచ్చును. శ్రవణమువలెనే మనననిధిధ్యాసనములు కూడ బ్రహ్మావగతికి సాధనములు కావచ్చును. బ్రహ్మసాక్షాత్కారము దృఢముగా గలిగిన వెనుక కూడ బ్రహ్మము మరియొకదానికి అనగా మనననిధిధ్యాసనములకు విషయుడైనయెడల విధిశేషుడని చెప్పబడవచ్చును. అయితే బ్రహ్మమాలాగున కాదు. మనననిధిధ్యాసనములు శ్రవణమువలెనే బ్రహ్మావగతికి సాధనము కావచ్చును. గనుక విధినిషేధరూపమగు కర్మకు బ్రహ్మము అంగమని శాస్త్రప్రమాణము లేదు. కావున సర్వవేదాంతవాక్యసమన్వయమునుబట్టి ఉపాసనావిధిశేషుడు గాడు. స్వతం

త్ర బ్రహ్మమునే వేదశాస్త్రములు చెప్పుచున్నట్లు సిద్ధమగుచున్నది. ఇట్లగుటచేత „ అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసే” త్యాది పృథక్ శాస్త్రారంభము ఉపపన్నమగుచున్నది. అయితే వేదాంతశాస్త్రము ఉపాసనావిధిశేషమయినచో, ధర్మమునుగురించి ఇదివరకే పూర్వమీమాంసశాస్త్రములో ప్రథమసూత్రమును „ అథాతో ధర్మజిజ్ఞా” యని యిదివరకే ప్రారంభించియుండుటచేత శాస్త్రాంతరము ప్రారంభింపబడవలసిన పనియే లేదు. ఒకవేళ పూర్వశాస్త్రమందు యజ్ఞాదికామ్యధర్మములు చెప్పబడి యుండుటచేత నీశాస్త్రము మానిసధర్మములను బోధించుటకే పుట్టినదనినచో „ అథాతఃపరిశిష్టధర్మజిజ్ఞాసా ” అని శాస్త్రారంభము చేయవలసియుండెను. పరిశిష్ట ధర్మములనగా మిగిలినధర్మములు. పూర్వమీమాంసాశాస్త్రమందు బ్రహ్మాత్మైకత్వ విజ్ఞానము ప్రతిజ్ఞ చేయబడియుండకపోవుటచేతనే దానిని కూర్చి పృథక్ శాస్త్రారంభము „ అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా ” యని చేయుటయుక్తము. సమస్తవేదోక్తవిధులును, శబ్దేతరప్రమాణములును „ బ్రహ్మాహమస్మి ” నేను బ్రహ్మమును, యను జ్ఞానము నవసానముగాగలవైయున్నవి. త్యజింపదగనిదియు, స్వీకరింపదగనిదియు, అద్వితీయమగు బ్రహ్మము జ్ఞాతమయిన వెనుక సమస్తప్రమాణములును ప్రమాతృరహితములై విషయశూన్యములగుచున్నవి. అనగా ద్రష్టయు దృశ్యమునుగూడ లేకపోవుచున్నవి. మరియును తత్వవేత్తలు కొందరీవిధముగా జెప్పుచున్నారు.

పరిపూర్ణమైనట్టియు, కాలాదిభాధరహితమైనట్టియు ఆత్మయొక్క జ్ఞానోదయముకలుగగానే, పుత్రదేహాదులకు నాశనముకలుగును. మిథ్యారూపమగుజీవాత్మ నశించును. కారణమునశించినప్పుడు కార్యమేలకలుగును. శ్రుతులచేతనే వెదకబడతగినదని చెప్పబడిన ఆత్మయొక్క జ్ఞానోదయమునకుముందు ఆత్మను తెలుసుకొనడమనే కర్తృత్వముకలదైయున్నది. ఈ తెలిసికొను యాత్మే పాపరహితమగు, శ్రుతియందు వెతకబడదగినదని చెప్పబడిన, పరమాత్మ. దేహమందు ఆత్మబుద్ధి లోకములో నిజమని గ్రహింపబడినరీతిని, ప్రత్యక్షాద ప్రమాణములు ఆ జ్ఞానాత్పూర్వము ముందు నిజముగానుండును. గనుక బ్రహ్మాత్మైకత్వవిజ్ఞానబోధయే ప్రయోజనముగాగల వేదాంతవాక్యములు, ఏకగ్రీవముగా ఉపాసనావిధిశేషముకాని నిర్విశేషబ్రహ్మమందు సమన్వయించుచున్నవి. బ్రహ్మ సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తిమంతుడు, సృష్టిస్థితిలయకర్తయని చెప్పబడెను.

Notes.

అనవద్యం:— పరస్పరవిరోధరహితం The mistaken notion that this is the snake, is removed by the mere statement that this is the rope, not snake. But even after the instruction "that thou art", says the opponent, one is still seen to possess the characteristics of Samsara. The Sidhanti says that when once the realisation (అవగతి) of the Brahman is attained, the Samsara ceases in his case. If on hearing the Brahman in the words తత్వమసి, one still possesses the transitoriness &c. of Samsara, he cannot be said to have realised the Brahman. So there is no contradiction.

"ఇది రజ్జువు సర్పముకాదు" అనువస్తుమాత్రకథనమువలన లోకమందు భ్రాంతిని వారణమైనట్లుగానే "తత్వమసి" అని యుపదేశించినమాత్రమున సంసారధర్మములు నశింపవు. యిది పూర్వపక్షివాక్యము. బ్రహ్మతత్త్వోపదేశమాత్రమున సంసారనివృత్తికాకున్నను బ్రహ్మతత్త్వసాక్షాత్కారమయినవెనుకగూడ సంసారిత్వముండదు. అట్లుగాక సంసారిత్వమున్నంతవరకు బ్రహ్మశ్రవణమున్నను బ్రహ్మతత్త్వసాక్షాత్కారము కానేకాదు. యివి సిద్ధాంతవాక్యములు. సిద్ధాంతివాక్యములకు పరస్పరవిరోధములేదు.

పరాచీన=following; The sruti referred to is ఆత్మావారేద్రష్టవ్యశ్రోతవ్యోమంతవ్యోనిధిధ్యాసితవ్యః. Here *hearing* (శ్రోత) is followed by మనననిధిధ్యాసన.

ఇచ్చట పూర్వపక్షి రెండుహేతువులనిచ్చుచున్నాడు.

(1) బ్రహ్మస్వరూపశ్రవణమాత్రమున లోకములో సంసారిత్వభ్రాంతినివారించుటలేదు. పూర్వమువలెనే సుఖదుఃఖాదులువిడువకున్నవి.

(2) శ్రవణానంతరమందు మనననిధిధ్యాసనలు శ్రుతియందావశ్యకముగా జెప్పబడుటచేత శ్రవణానంతరమందు సంసారిత్వభ్రాంతిపోదు.

న, అవగత్యర్థం :— The siddhanti rebuts the propositions of the opponent in the following manner.

(1) Although మనననిధిధ్యాసన, follow శ్రవణ in the sruti, it does not mean that *all these* శ్రవణ, మనననిధిధ్యాసన are necessary for the comprehension of Brahman; మనన or నిధిధ్యాసన or both, may be competent to bring about the realisation, as much as బ్రహ్మస్వరూపశ్రవణం. The consideration and reflection (మనననిధిధ్యాసన) are competent by themselves, to bring about the realisation of Brahman.

(2) A man who has completely realised the Brahman is not subject to Samsara. He who is still subject to Samsara, has not fully comprehended the Brahman.

అన్యత్రవినియుక్తైత:— If the Brahma realised, can be engaged in the act of consideration &c.

స్వతంత్రంబ్రహ్మ :— The first sutra treats of the independent Brahman unconnected with injunction (కర్మ or ఉపాసనాంగం). But if the Brahman were regarded as supplement to injunctions, there is no necessity for the appearance of the first sutra—'అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా'. The sutra of Jaimini—"అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా" which treats of duties, should have continued, or if any portion of the duties remained untreated, a fresh sutra in the words 'అథాతఃపరిశిష్ట...' should have run.

పరిశిష్ట—క్రత్వర్థపురుషార్థ:—పరిశిష్టమనగా మిగిలినవి పూర్వశాస్త్రమందు యజ్ఞాది, కాయిక, ధర్మములు చెప్పబడియుంచుటచేత మానసికధర్మములు పరిశిష్టధర్మములు. మానసిక ధర్మములనగా ఉపాసనాదులు.

నిర్విషయాణి, అప్రమాతృకాణి :— When once the secondless Atma is realised, all objects (విషయ), knowing agents (ప్రమాతృకాణి) and means of proof (ప్రమాణాని) cease.

గౌణమిథ్యాత్మ :— గౌణాత్మయనగా పుత్రమిత్రాదులు తానను కొనుట–the imagination that wife, children, possessions &c., are a man's *self*.

మిథ్యాత్మ is the imagination that *self* acts, suffers &c.

కార్యం=the effect of wrong imagination.

అన్విష్ట...ప్రమాతైవ = The knowing individual self is the supreme self to be seared for (అన్విష్టః).

ప్రమాతృత్వేన కల్పితః = నిజమనేనమ్మకముతో కల్పింపబడినది.

——::0::——

Com. భాష్యం.

——:0:——

సాంఖ్యాదయస్తు పరినిష్ఠితం వస్తుప్రమాణాంతరగమ్యమేవేతిమన్యమానాః పధానాదీని కారణాంతరాణ్యనుమిమానా స్తత్పరతయైవ వేదాంతవాక్యానియో

జయంతి। సర్వేష్వేవ వేదాంతవాక్యేషు సృష్టివిషయేషు అనుమానేనైవ కార్యేణ లింగేన కారణం లిలక్షయిషితం। ప్రధానపురుషసంయోగా నిత్యానుమేయా ఇతి సాంఖ్యా మన్యంతే। కణాదాస్త్వేతేభ్య ఏవ వాక్యేభ్య ఈశ్వరం నిమిత్తకారణమనుమిమతే అణూంశ్చ సమవాయికారణం। ఏవమన్యేపి తార్కికా వాక్యాభాసయుక్త్యాభాసావష్టంభాః పూర్వపక్షవాదిన ఇహోత్తిష్ఠంతే। తత్ర పదవాక్యప్రమాణజ్ఞేనాచార్యేణ వేదాంతవాక్యానాం బ్రహ్మావగతిపరత్వదర్శనాయ వాక్యాభాసయుక్త్యాభాసప్రతిపత్తయః పూర్వపక్షీకృత్య నిరాక్రియంతే। తత్ర సాంఖ్యాః ప్రధానం త్రిగుణమచేతనం జగతః కారణమితి మన్యమానా ఆహుః। యాని వేదాంతవాక్యాని సర్వజ్ఞస్య సర్వశక్తేః బ్రహ్మణో జగత్కారణత్వం దర్శయంతీత్యవోచః తాని ప్రధానకారణపక్షేపి యోజయితుం శక్యంతే। సర్వశక్తిత్వం తావత్ ప్రధానస్యాపి స్వవికారవిషయముపపద్యతే। ఏవం సర్వజ్ఞత్వమప్యుపపద్యతే। కథం యత్తు జ్ఞానం మన్యసే స సత్త్వధర్మః "సత్త్వాత్ సంజాయతే జ్ఞానమి" తి స్మృతేః। తేన చ సత్త్వధర్మేణ జ్ఞానేన కార్యకారణవంతః పురుషాః సర్వజ్ఞా యోగినః ప్రసిద్ధాః సత్త్వస్య హి నిరతిశయోత్కర్షే సర్వజ్ఞత్వం ప్రసిద్ధం న కేవలస్యాకార్యకారణస్య పురుషస్యోపలబ్ధిమాత్రస్య సర్వజ్ఞత్వం కించిజ్జ్ఞత్వం వా కల్పయితుం శక్యం త్రిగుణత్వాత్తు ప్రధానస్య సర్వజ్ఞానకారణభూతం సత్త్వం ప్రధానావస్థాయామపి విద్యత ఇతి ప్రధానస్యాచేతనస్యైవ సతః సర్వజ్ఞత్వముపచర్యతే। వేదాంతేష్వవశ్యం చ త్వయాపి సర్వజ్ఞం బ్రహ్మాభ్యుపగచ్ఛతా సర్వజ్ఞానశక్తిమత్త్వేనైవ సర్వజ్ఞత్వమభ్యుపగంతవ్యం నహి సర్వదా సర్వవిషయజ్ఞానం కుర్వదేవ బ్రహ్మ వర్తతే తథాహి జ్ఞానస్య నిత్యత్వే జ్ఞానక్రియాం ప్రతి స్వాతంత్ర్యం బ్రహ్మణో హీయేత। అథానిత్యం తదితి జ్ఞానక్రియాయా ఉపరమేతాపి బ్రహ్మ తదా సర్వజ్ఞానశక్తిమత్త్వేనైవ సర్వజ్ఞత్వమాపతతి। అపిచ ప్రాగుత్పత్తేః సర్వకారకశూన్యం బ్రహ్మేష్యతే త్వయా నచ జ్ఞానసాధనానాం శరీరేంద్రియాదీనామభావే జ్ఞానోత్పత్తిః కస్యచిదుపపన్నా అపిచ ప్రధానస్యానేకాత్మకస్య పరిణామసంభవాత్ కారణత్వోపపత్తిర్మృదాదివన్నా౽సంహతస్యైకాత్మకస్య బ్రహ్మణ ఇత్యేవం ప్రాప్త ఇదం సూత్రమారభ్యతే॥

But the Sankhyas and others being of opinion that an existing thing is to be known through other proofs of knowledge only, infer different causes such as the Pradhana and the like, and explain away the Vedanta passages, as applying to the Pradhana. In all the Vedanta texts that refer to the creation of the world, they contend that the effect is shown to be connected with its cause by inference and that the union of the Pradhana with the Purusha is allways a matter of inference.

The followers of కాణాద, infer, from the very same texts, that the (ఈశ్వర) is the efficient cause of the world and that the atoms are its material cause; in this way other argumentators also, basing their theories on the semblance of authority (వాక్యాభాస) and falacious reasoning (యుక్త్యాభాస), raise various objections. As matters stand thus, the Acharya (వ్యాస) who is thoroughly conversant with words, passages, and proofs, with a view to show that the purpose of the Vedanta texts is the comprehension of Brahma, proceeds first to state the views of the పూర్వపక్షి based on the semblance of the authoritative passages and on falacious arguments, as prima facie views, and then refutes them. Of these, the Sankhyas who hold that the non-intelligent Pradhana consisting of the three gunas (attributes) is the cause of the world, argue as follows. The Vedanta passages which, you say, show that the omniscient and the omnipotent Brahma is the cause of the world, are capable of being construed also in favour of the Pradhana being the cause of the world. The possession of all powers can be properly ascribed to the Pradhana also, as it has for its operation all the effects of omnipotence. In the following way, all-knowingness also can be reasonably attributed to it. What you consider to be knowledge, is only the quality of goodness (సత్వం) as stated in the sruti—"From the Satwa, knowledge arises". By the possession of this quality of Satwa in the form of knowledge, some men endowed with organs which are the effects of the cause (ప్రధాన) are well known as the all-knowing Yogins. For, the all-knowingness is well known to exist in the highest degree of Satwa quality. It is not possible to

attribute the all-knowingness or the little-knowingness, to Purusha which is one without a second, which is unconnected with causes and effects, and which is of the form of pure intelligence. As the Pradhana, on the other hand, consists of the three gunas, (సత్వరజస్తమః) the quality of satwa which is the cause of the all-knowingness, exists even in the Pradhana condition; so in the Vedanta passages, the all-knowingness may be attributed to the Pradhana, in a derived sense, though it is in itself non-intelligent. Even by you who comprehend the Brahma as the *all-knowing* one, the term *all-knowing* must necessarily be understood, in the sense of only possessing *capacity for all knowledge*. For, Brahma is not always active in the cognition of all things. Otherwise it would result that if cognition were always to exist, Brahma's independence in the act of cognition would diminish. If it be said that Brahma's act of congnition is not permanent, Brahma also would cease with the cessation of cognition; therefore the attribute of all-knowingness becemes possible only in the sense of possessing *capacity for all knowledge*. Moreover, you say, that before the birth of the world, Brahma is destitute of all instruments of action; but in the absence of the means of attaining knowledge, such as body, senses &c., there can be no cognition in every being. Moreover, the Pradhana of multiform-composition, is capable of undergoing modifications and may therefore act as a (material) cause, like clay and other substances; while the un-compounded and homogenious Brahman is unable to do so. In reply to these the following sutra proceeds.

——::o::——

తాత్పర్యము.

సాంఖ్యములు బ్రహ్మ సిద్ధవస్తువేయయినచో శబ్దేతరప్రమాణములచేతనే తెలియబడునని తలంచుచు ప్రధానము మొదలగు అచేతనకారణములను జగత్కారణములనుగా నూహించి వేదాంతవాక్యములను అందునకు సమన్వయముగా వివరించుచున్నారు. లోకసృష్టిని వివరించు వేదాంతవాక్యములు, జగత్కారణమును

కార్యమునుబట్టి అనుమానప్రమాణముచేత చెప్పుచున్నవని వారుచెప్పెదరు. జగత్కారణము ప్రధానమని అనుమానముచేత వారుచెప్పుచున్నారు. ప్రధానపురుషసంయోగము అనుమానప్రమాణగమ్యమని వారుచెప్పుచున్నారు. సాంఖ్యులు ఏ వేదాంతవాక్యములనుబట్టి ప్రధానాదులను యూహించెదరో ఆ వాక్యములనుబట్టియే కణాదమతస్థులు ఈశ్వరుని నిమిత్తకారణముగాను, అణువులను సమవాయికారణముగాను జెప్పెదరు. మరికొందరు కుతార్కికులు తప్పుయుక్తులుచేతను, తప్పుప్రమాణములచేతను, పూర్వపక్షములు చేసెదరు. ఇట్టి వివాదవిషయములో పద, వాక్య, ప్రమాణవేత్తయగు వ్యాసులువారు తప్పుయుక్తులతోటిని, తప్పుప్రమాణములతోటిని, పూర్వపక్షకోటిని తానుముందుగావివరించి, తరువాత సర్వవేదాంతములయొక్క పర్యవసానము బ్రహ్మసాక్షాత్కారమని దృఢముగా బోధించుటకు, తిరిగి పూర్వపక్షిమతమును ఖండించుచున్నారు. ఇందులో సాంఖ్యమతమీక్రిందిరీతిగా మొదట వివరింపబడుచున్నది. ప్రధానము జగత్కారణము. అది సత్వరజస్తమోగుణాత్మకము, అచేతనము; వేదాంతులు యేవేదాంతవాక్యములు సర్వజ్ఞము సర్వశక్తియుక్తమునగు బ్రహ్మమును జగత్కారణముగా జెప్పుచున్నవో ఆవాక్యములే ప్రధానము జగత్కారణమనుపక్షములోగూడ సమన్వయించుచున్నవి. ప్రధానముకు సర్వశక్తిత్వము కలదు. ఏలయనగా సర్వశక్తియొక్కవికారజాతమంతయు విదితప్రపంచము. ప్రధానము జగత్కారణమనువాదములోగూడ, ప్రధానముకు విదితప్రపంచము విషయమగుచున్నది. మరియును ప్రధానము సర్వజ్ఞత్వముకలది. జ్ఞానమనునది సత్వగుణధర్మము. "సత్త్వాత్ సంజాయతే జ్ఞానం" సత్వమువలన జ్ఞానము కలుగుచున్నది. (భగ. అ. 14. శ్లో. 17). ఈసత్వగుణధర్మమగుజ్ఞానమువలన, కార్యమగుప్రధానముయొక్క వికారమగు ఇంద్రియములుగల పురుషులు సర్వజ్ఞులైన యోగులున్నట్టు లోకప్రసిద్ధము. ఎక్కడ సత్వాతిశయముకలదో అక్కడ సర్వజ్ఞత్వముండుట సుప్రసిద్ధము. అనగా సత్వవిశిష్టమగు దేహేంద్రియాదిసంఘాతమందే జ్ఞానమభివ్యక్తమగుటచేత కేవలనిరుపాధికుడయినట్టియు, కార్యమగు ప్రధానముయొక్క నింద్రియాదులు లేనివాడయినట్టియు, చైతన్యస్వరూపుడయినట్టియు, పురుషునియందు, సర్వజ్ఞత్వముసుగాని, కించిజ్ఞత్వమునుగాని కల్పించుట శక్యముకాదు. సత్వోత్క

ర్థముగల దేహేంద్రియాదులుండుటచేతనేకదా యోగులు సర్వజ్ఞులగుట మనము చూచుచున్నాము. సత్వరజస్తమోగుణాత్మకమగు ప్రధానమందైతే జ్ఞానకారణమగుసత్వము ప్రధానావస్థయందేయున్నది. గనుక ప్రధానమచేతనమయినను సర్వజ్ఞత్వముఔపచారికముగా ప్రధానమునందు చెప్పబడుచున్నది. మరియును వేదాంతులు బ్రహ్మ సర్వజ్ఞమని చెప్పినప్పుడు సర్వజ్ఞశబ్దమునకునర్థము సర్వమును తెలిసికొనుటకు సమర్థతకలిగియుండుటగాని సర్వకాలములయందును సర్వవిషయములను తెలిసికొనుచున్నాడని కాదు. అనగా సర్వజ్ఞానశక్తిమత్త్వమే సర్వజ్ఞత్వముగాని సర్వజ్ఞానాశ్రయత్వము కాదు. అట్లుగాకున్న సర్వజ్ఞశబ్దమునకు ఎల్లప్పుడును తెలిసికొనడమను పనిలోనే బ్రహ్మయున్నాడని యర్థమయినచో అనగా జ్ఞానము నిత్యమయినచో బ్రహ్మముకుగల జ్ఞానోత్పత్తి విషయములో స్వతంత్రమునకు హానిసిద్ధించుచున్నది. బ్రహ్మయొక్క సర్వజ్ఞత్వము అనిత్యమయినచో అనగా ఎల్లప్పుడును లేనిదయినయెడల జ్ఞానక్రియకుహానిరాగానే బ్రహ్మము అసర్వజ్ఞమయిలేకపోవలసివచ్చును. గనుక సర్వజ్ఞశబ్దము సర్వజ్ఞానశక్తికలవాడని యర్థమందే సాధగుచున్నది. మరియును, సృష్టికిముందు బ్రహ్మముకు సృష్టిసాధనసామగ్రి లేదనుట సత్యము. విషయజ్ఞానసాధనములగు శరీరేంద్రియాదులు లేనప్పుడు ఎవనియందును జ్ఞానోత్పత్తికలుగనేరదు. మరియును, ప్రధానము అనేకభిన్నవస్తువుల సంపుటికలదగుటచేత అనేకవికారములనుబొందుటకర్హమయియున్నది. కావున అనేకవికారాత్మకమగు ప్రపంచముకు కారణమగుట యుక్తముగానున్నది. అసంకీర్ణమగు అఖండైకరసముగల బ్రహ్మము విచిత్రవికారములుగల జగత్తునకు కారణముకాజాలదు. కావున జగత్కారణప్రపర్శనములగు వేదాంతవాక్యములు ప్రధానపరముగా యోచింపదగియున్నవిగాని పరబ్రహ్మపరముగా యోచింపదగియుండలేదు.

Notes.

It has been established (1) that the purpose of the Vedanta texts is the comprehension of the Brahman unconnected with injunctions of karma, (2) that the Brahma is omnipotent, and omniscient, (3) that the Brahma is the cause of the origin, substinence and dissolution of the universe. (4) the Brahman is an existing thing known by the scripture.

ప్రమాణాంతర:—స్వతస్సిద్ధవస్తువునుగూర్చి యనుమానాదిప్రమాణములుకూడ వర్తింపవచ్చును.

వాక్యేషు సృష్టివిషయేషు :— An instance of the text which treats of creation is " తేజసా సోమ్యశుంగేన సన్మూలమన్విచ్ఛేత్ " శ్రుతిః—శుంగేన = లింగేన; తేజోరూపమయిన కార్యలింగము చేత తత్కారణమగుసత్తును వెదకి తెలిసికొనుము.

Here the Sankhyas say that the cause of the world is known by inference.

ప్రధానపురుషసంయోగా నిత్యానుమేయా. } Body which is an effect of it is inanimate. It is associated with an animate soul. This is *inferred* from the ordinary instance of a car and the person sitting in it.

సమవాయ = intimate relation, as of yarn and the cloth made of it; proximate cause ఉపాదానకారణ.

అన్యేపి = బౌద్ధాదయః.

వాక్యాభాస + యుక్త్యాభాస :— ఆభాస is a semblance of reason; an argument that is erroneous though plausible. An instance of వాక్యాభాస is "అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్ తతో వై సదజాయత ".

"Non-existent this was at first. Then this came into existence".

This *i. e.*, the world with distinctions of name and form was, before its creation, non-existent *i. e.*, unmanifested (అసత్). From the unmanifested world come the manifested world; some say that the word అసత్ means absolute non-existence and in support of their view that the world come from non-existence, they quote this text; an instance of యుక్త్యాభాస—whatever exists has an end; It goes into nothingness as a burning lamp does. So the world has no future after dissolution యద్వస్తుతత్ శూన్యావసానం యథాదీప ఇతియుక్త్యాభాస.

తత్ర = వాదివివాదేసతి.

పూర్వపక్షీకృత్య=having first urged the view of the opponent as a primafacie view.

కార్య=effect, the Pradhna, in reference to Isvara.

There are two kinds of sankhyas; సేశ్వర, నిరీశ్వరసాంఖ్యులు.

కారణ or కరణ=the senses.

కారణవంతః=endowed with organs.

అనేకాత్మకస్య = consisting of various elements.

Nature helps justice-A judicious Judge.

In far off days, there lived in the city of Magadha, a Brahman who had two wives. To him a son was born of the first wife. The child was brought up equally by the two mothers with utmost love and care, so that people did not, and could not, know who the real mother was. As time went on, by ill-fate, a dispute arose between the two wives, regarding the ownership of the child. As they could not be reconciled at home, they carried the dispute into the court of justice. The Judge took evidence on both sides, and seeing that the evidence on both sides was equally balanced, he could find no way to arrive at the right conclusion. Fortunately a device which, by appealing to natural feelings, disclosed the truth in the case, suggested itself to the Judge, as is the case in all Judges of clean heart and uncorrupt minds. He announced his decision in the court verbally, that as he was not able to find who the real mother of the child was, he would cut the child into two halves and hand over the pieces to them. The lady who was not the real mother of the child extolled the judge for his unbiased decision. On the other hand, the natural springs of love and affection began to buble up in the mother of the child, who at once bursting into tears, and wishing that the child might live with her opponent happily, addressed the court thus— "Sir, the child is hers not mine; justice fails if the child is cut and divided. I shall withdraw my claim; the child may be given to her". The judge now finding the truth, gave the child to the first wife of the brahman, saying that what the second wife said was unnatural and that she fiendishly undulged in the partition of the body, as it would cost her nothing and be a source of pain to her opponent and *joy to her*,

MORAL.

Mothers always wish for the welfare of their issue.

"జనన్యః స్వాపత్యానాంక్షేమమేవచింతయంతి".

Nature reveals truth.

Providence always opens the eye of wisdom in judges who decide cases with clean heart and pure mind.

Thieves in man.

—::0::—

కామఃక్రోధశ్చలోభశ్చదేహేతిష్ఠంతితస్కరాః।
జ్ఞానరత్నాపహారాయతస్మాజ్జాగ్రతజాగ్రతః॥

కామము, క్రోధము, పిశినితనము, అనెడు దొంగలు, జ్ఞానమనెడు రత్నమును దొంగిలించుటకొరకు, దేహమునందు పొంచుకొనియున్నారు. కాబట్టి చక్కగా మేలుకొనియుండుము.

The thieves named desires, anger, and avarice, lie hidden deep in the body, ever waiting to carry away by theft the jewel of knowledge; therefore, be ever on vigilence.

శంకరాచార్య.

—:0:—

The names of Vishnu to be uttered at the beginning of Sandhyavandanam.

కేశవః, నారాయణః, మాధవః, గోవిందః, విష్ణుః, మధుసూదనః, త్రివిక్రమః, వామనః, శ్రీధరః, హృషీకేశః, పద్మనాభః, దామోదరః, సంకర్షణః, వాసుదేవః, ప్రద్యుమ్నః, అనిరుద్ధః, పురుషోత్తమః, అధోక్షజః, నారసింహః, అచ్యుతః, జనార్ధనః, ఉపేంద్రః, హరిః, శ్రీకృష్ణః.

Let us know the meaning of these words.

కేశవః :— కేశవ is the name of Vishnu; it is composed of three words, క=Brahma, ఈశ=Siva, and వ who goes, కేశవ therefore is the god that goes in the forms of Brahma and Siva.

నారాయణః :— నారాయణ is the name of Vishnu. It consists of two words నారా, the primeval waters and అయన=place of coming. నారాయణ is therefore, one who moved over waters before creation.

న్యాసాది ప్రసక్తావాదౌ దక్షస్తతో వామ ఇత్యపి క్రమస్తత్రతత్ర విహితః। తే నేహాఽఽదౌ దక్షరేఖామాగ్నేయేఽభివర్త్య పశ్చాద్వామరేఖామీశానేఽభివర్త్యేశానాదాగ్నేయాంతం పూర్వరేఖాం లిఖేదితి ద్యోతనాయోక్తం క్రమాదితి। అర్థరత్నావలీకారస్తు ప్రథమవహ్నేః పూర్వదిశిస్థితస్య వహ్న్యంతరస్య భేదనం క్రమపదేనోచ్యతఇతి। వ్యాచఖ్యౌ। ఋజువిమర్శినీకారస్తు రేఖాద్వయాభివృద్ధే రుక్తరూపోఽవధిః క్రమపదేన కథ్యతఇత్యాహ। పునః ప్రథమశక్తేరూర్ధ్వవిస్తారవదేవాఽఽద్యం ప్రథమలిఖితం వహ్నించ క్రమధోవిస్తార్య వహ్నేర్దక్షరేఖాం రాక్షకోణే వామరేఖాంచ వాయుకోణే ద్వితీయశక్తిపశ్చిమకోణావధ్యభివర్త్య రాక్షసాద్వాయవ్యాంతం పశ్చిమరేఖాం విలిఖ్య విరమేతేత్యర్థః। సుందరీతి దేవ్యాః సంబుద్ధిః। అత్ర ప్రథమశక్తేరూర్ధ్వవిస్తారవదేవ ప్రథమవహ్నేరధోవిస్తారస్య పునరితిపదేన విస్తార్యేతి పదేనచ వర్ణనేనైవ సిద్ధౌ గ్రంథిభేదక్రమేణేత్యుత్తరార్ధం వ్యర్థమివాఽఽభాతి। ప్రాంచస్తు అస్మిన్నంతర్దశారప్రస్తారే తిస్రః శక్తయో ద్వౌ వహ్నీ చ సంతి। తత్ర సర్వాధఃస్థితా శక్తిరాద్యశక్తిరుచ్యతే। ప్రథమవహ్న్యధోవిస్తారదశాయాం లిఖ్యమానేన పశ్చిమరేఖాంతరేణ తస్యా ఆద్యశక్తేర్భేదనముత్తరార్ధేనోచ్యతఇతి తత్సార్థక్యమాహుః। తన్నాతీవ చమత్కృతం। ప్రథమశక్త్యూర్ధ్వవిస్తారదశాయాం లిఖ్యమానపూర్వరేఖాంతరేణ సర్వోర్ధ్వవహ్నిభేదనస్య కంఠరవేణ పృథక్కథనాదర్శనాత్। శక్తిత్రయే జాతేఽప్యూర్ధ్వశక్తేరేవాఽఽద్యపదేనోపస్థితేశ్చ। తస్మాదంతర్దశారారంభే లిఖితా యా శక్తిః సైవేహాఽఽద్యపదేనోచ్యతఇతి న సర్వోర్ధ్వశక్తేరాద్యపదేన పరామర్శః। తస్యాః ప్రకృతదశారాద్యావయవత్వాభావాత్। అస్యాం చాఽఽద్యశక్తౌ పూర్వరేఖాయాం ద్వే మర్మాణి వామదక్షిణరేఖయోశ్చ ద్వే మర్మాణి। తేషు ప్రథమమేద్వే ప్రథమశక్తివిస్తారేణోత్పన్నే। ద్వితీయే ద్వే ప్రథమవహ్నివిస్తారేణేత్యేతదర్థం విస్తారవిధిద్వయస్య విశేషత్వేన వ్యాఖ్యేయం। గ్రంథయః సంధయస్తేషాం చతుర్ణాం భేదో మర్మతయా పరిణామస్తేన క్రమేణ ప్రకారేణాఽఽద్యానంతర్దశారాద్యావయవభూతాం శక్తిం భేదయేదిత్యర్థః। అథవా ఆద్యాం వహ్నించ క్రమిత్యస్య ద్విరన్వయః। తత్రైకం పూర్వవదేవ వ్యాఖ్యాయోర్ధ్వాధోవిస్తారాభ్యాం క్రమాదాద్యం సర్వోర్ధ్వం వహ్నించ క్రమాదాద్యాం సర్వాధస్తనీం శక్తించ భేదయేదిత్యర్థో వర్ణనీయః। అస్మిన్పక్షే

గ్రంథిభేదక్రమః సంధ్యాత్పత్తిక్రమపవేతి। ఇత్యంతర్దశారనిష్పత్తిః ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥

అథ బహిర్దశారలేఖనోపాయముపదిశతి—తథా సర్వోర్ధ్వరేత్యారభ్యాఽఽద్యచిహ్నాన్తేత్యంతేన సార్ధశ్లోకద్వయేన—

తథా సర్వోర్ధ్వవహ్న్యంతః శక్తిం విస్తారయేదధః।
తామాదిచక్రాధః శక్తివహ్నినోర్ధ్వం విభేదయేత్ ॥ ౩౪ ॥

యథా తావదంతర్దశారనిష్పత్త్యర్థం స్వస్మాదాదిచక్రే నవయోన్యాత్మకే విద్యమానానాం తిసృణాం తిర్యగ్రేఖాణాం మధ్యే ప్రథమచరమతిర్యగ్రేఖయోస్తిర్యగేవాభివర్ధనాదినా షట్కోణం నిష్పాద్య తత్ర తిర్యగ్రేఖాసంస్పృష్టవామదక్షిణరేఖాద్వయే పునరూర్ధ్వాభివర్ధనాదినా కోణచతుష్టయమధికం కృత్వా దశారతా సంపాదితా తథైవ బహిర్దశారనిష్పత్త్యర్థమపి స్వాదిచక్రేఽంతర్దశారే విద్యమానానాం పంచానాం తిర్యగ్రేఖాణాం మధ్యే ప్రథమచరమయోః సర్వోర్ధ్వసర్వాధఃస్థితయోస్తిర్యగ్రేఖయోరేవ దక్షిణోత్తరదిగభిముఖమభివర్ధనాదినా షట్కోణం విధాయ తత్ర తిర్యగ్రేఖాసంస్పృష్టవామదక్షిణరేఖాద్వితయే పునరూర్ధ్వాభివర్ధ్య కోణద్వితయే సంపాదనీయే ఇత్యాకారకో దశారద్వయానుగమస్తథేతపదేనోక్తః। ఏవం సామాన్యేనోక్త్వా విశినష్టి—సర్వోర్ధ్వేత్యాది। స్వం బిందావంతర్దశారాంతం చికీర్షితప్రకృతచక్రాద్యాద్యభూతం చక్రం తస్య సర్వోర్ధ్వో యో వహ్నిర్వహ్నిపురస్థపూర్వకోణస్తస్యాంతర్మధ్యే ప్రథమవహ్నిద్వితీయవహ్న్యోర్మధ్య ఇతి యావత్। తత్ర విద్యమానా యా శక్తిః శక్తిపురస్థపూర్వరేఖా తామధః సర్వాధఃస్థితశక్తిపశ్చిమకోణాధోభాగపర్యంతం విస్తారయేత్। ప్రథమశక్తేః పూర్వరేఖాంతరం దక్షిణోత్తరదిశోరాకృష్య తత్రాఽఽగ్నేయఐశానకోణోత్పాదనపూర్వకం వామదక్షిణరేఖే నిష్పాద్య సర్వాధో మేలనేన శక్త్యాకారం నిష్పాదయేదిత్యర్థః। తామితి। ఆద్యచక్రస్యాంతర్దశారాంతరస్యాధో యా శక్తిః శక్తిపురస్థపశ్చిమకోణస్తస్యాం యో వహ్నిస్తన్మధ్యస్థితం యత్ప్రథమవహ్నిపశ్చిమరేఖాంతరం తేన తామవ్యవహితపూర్వలిఖితాం శక్తిమూర్ధ్వం సర్వోర్ధ్వస్థితవహ్నిపూర్వకోణోర్ధ్వభాగపర్యంతం విభేదయేత్। విస్తార్య భేదయేత్। అంతర్దశారస్య సర్వాధఃస్థితశక్తిపశ్చిమకోణావ్యవహితపూర్వాం తిర్యగ్రేఖాం దక్షిణోత్తరయోరాభివర్ధ్య తదగ్రాభ్యాం వామదక్షిణరేఖే ఊర్ధ్వమాకృష్య [illegible] దశారాద్యశక్తేర్గా

మదక్షిణరేఖాభ్యాం భేదయన్సర్వోర్ధ్వం తయోర్మేలనేన వహ్న్యంతరం రచయేదిత్యర్థః। తదిదం షట్కోణం భవతి ॥ ౩౮ ॥

తతః పూర్వపదేనాఽఽద్యాం శక్తిం విస్తార్య భేదయేత్ ।
ఊర్ధ్వవహ్నిమధోవహ్నిం మధ్యవహ్నివివర్జితం ॥ ౩౯ ॥
విస్తార్య భేదయేచ్ఛక్తిమధస్తాదాద్యవహ్నినా।

తతః షట్కోణనిర్మాణానంతరం పూర్వపదేనాంతర్దశారస్థషట్కోణోత్తరమివాఽఽద్యాం సర్వప్రథమాం శక్తిం విస్తార్య వామదక్షిణరేఖయోరీశాగ్నిదిశమభిముఖమభివృద్ధిం ప్రాపయ్యోర్ధ్వవహ్నిం చక్రోర్ధ్వభాగే స్థితం భేదయేత్ । పూర్వరేఖాంతరనిర్మాణేనేతియావత్ । పునః పూర్వపదేనేతి కేషాంచిత్పాఠః। తత ఆద్యవహ్నినా సర్వప్రథమవహ్నినా విస్తార్య తదీయవామదక్షిణరేఖే వాయురాక్షసదిశోఽభివర్ధ్య స్థాపితేనేతి శేషః। అధస్తాచ్ఛక్తిం సర్వాధఃస్థితం శక్తిపశ్చిమకోణభాగం భేదయేత్ । అభివర్ధ్య స్థాపితస్య వహ్నేః పశ్చిమరేఖాంతరనిష్పాదనేనేతియావత్ । అధోవహ్నిమధ్యవహ్నివివర్జితమితి పదం త్వవశిష్టం। తదిదం వాక్యద్వయమధ్యభాగే పతితత్వాత్కాకతుల్యన్యాయేన పూర్వవాక్యశేషత్వేనాన్యే ఉత్తరవాక్యశేషత్వేన వ్యాచక్షాణా వివదంతే। తత్ర శివానందనాథాదయస్తావదాహుః పూర్వవాక్యే ఊర్ధ్వవహ్నేర్భేదనముక్తం తత్సాహచర్యాయ మధ్యవహ్న్యధోవహ్న్యోర్భేదనం నిషిధ్యతే। ప్రథమశక్తివామదక్షిణరేఖాభ్యాం మధ్యవహ్నిపూర్వకోణావధివిస్తారితాభ్యాం తయోర్భేదనస్యాసంభవేఽపి నాంతరీయకతయేన దివ్యాగ్నిశ్చేత్యస్యేతి విద్యానందనాథాదయస్తు—ఉత్తరవాక్యే విస్తార్యేత్యస్య కర్మసాపేక్షత్వాదాద్యవహ్నినేతి తృతీయాంతస్య తదన్వయాయోగ్యత్వాదవ్యవహితపూర్వత్వేనోపస్థితమిదమేవ పదం తత్రాన్వేతి। తత్రాధోవహ్నిశబ్దః సర్వోర్ధ్వవహ్నిపరః। అస్యైవ చక్రస్య విపర్యాసేనావలోకనే సర్వోర్ధ్వతనస్యాపి సర్వాధస్తనత్వసంభవాత్ । తేనోర్ధ్వమధ్యవహ్నిభిన్న ఆద్యవహ్నిరేవేతి ప్రథమవహ్నిం విస్తార్యేత్యర్థః సంపద్యత ఇత్యాహుః। తదుభయమపి చింత్యం। క్రియాన్వయినో నఞ్సోఽభావేన ప్రతిషేధాయోగాత్ । అధఃశబ్దస్య శక్త్యర్థవిపర్యయే లక్షణాయా అయుక్తత్వాత్ । తస్మాదూర్ధ్వవహ్నిపదస్యాధోవహ్నిత్యాదివిశేషణం। ఊర్ధ్వపదం చక్రోర్ధ్వపరం। తతశ్చ త్రయాణామపి వహ్నీనాం నవయోనిచ

క్రాంతర్గతశారచక్రబహిర్దశారచక్రోర్ధ్వత్వాదవిశేషేణగ్రహణే ప్రాప్తేఽధోవహ్ని మధ్యవహ్నిభిన్నత్వం విశేషణం। తత్రత్రప్రతియోగికభేదవత్త్వం తదర్థః। నత్వధో వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకభేదవత్త్వాదికం। అతఏవ మధ్యవహ్నివారణాయ తచ్ఛేదోఽపి నివేశితః। నచ మధ్యవహ్నిపూర్వకోణావధివిస్తృతరేఖాభ్యామన్యయోశ్ఛేదనాసంభవాదేవ నిరాసే విశేషణవైయర్థ్యం శంక్యం। ఆద్యశక్తిభేద్యత్వస్య త్రిష్వప్యవిశేషేణసత్త్వాత్। నచాన్యయోరాద్యశక్త్యా భేదనస్య పూర్వమేవ వృత్తత్వాన్నేదానీం తత్ప్రసక్తిరితి వాచ్యం। భిన్నయోరపి పూర్వరేఖానుయాయిరేఖాంతరేణ ద్విర్ద్విశ్ఛేదనసంభవాత్। ప్రత్యుత పునః పూర్వపదే వేతిపదానాం ద్విశ్ఛేదనఏవానుగుణత్వాత్। సతి త్వధోమధ్యవహ్నిభిన్నత్వవిశేషణే తద్బలాదేవహి బహిశ్చక్రస్య దశారత్వసిద్ధిరితి సమంజసం। ఇతి బహిర్దశారనిష్పత్తిః॥ ౩౫॥

ఏవం దశారద్వయముక్త్వా చతుర్దశారచక్రలేఖనోపాయముపదిశతి తతో మధ్యాదిత్యారభ్య సర్వాధస్తాద్విభేదయేదిత్యంతైః సార్ధైః పంచభిః శ్లోకైః—

తతో మధ్యాదిశక్త్యూర్ధ్వం శక్తిం విస్తారయేదధః॥ ౩౬॥
తథైవ సంపుటీకుర్యాత్సర్వచక్రం సురేశ్వరి।
తాంచ తేన మహేశాని వహ్నిచక్రేణ భేదయేత్॥ ౩౭॥
గ్రంథిభేదక్రమేణైవ సర్వోర్ధ్వం సర్వబాహ్యతః।
మధ్యోర్ధ్వశక్తిపర్యంత మాదిశక్త్యవధిప్రియే॥ ౩౮॥

దశారద్వయేహి తిర్యగ్రేఖాసు ప్రథమచరమయోరభివర్ధనేన షట్కోణం రచితం। తద్వదిహనభవతి। కింతు బహిర్దశారచక్రే స్థితానాం సప్తానాం తిర్యగ్రేఖాణాం మధ్య ఆద్యంతరేఖే విహాయ ద్వితీయోపాంత్యరేఖే ఏవాభివర్ధ్య షట్కోణం చరమేదితి విశేషఇత్యాహ—మధ్యేతి। మధ్యాచసాఽఽద్యశక్తిశ్చ మధ్యాదిశక్తిః। ప్రథమశక్తిరేవహి సర్వమధ్యాశక్తిః। బహిర్దశారారంభకత్వేన శక్తేరపి తదాదిత్వాత్తదూర్ధ్వశక్తిపదేన సర్వోపరితనతిర్యగ్రేఖామాత్రప్రసక్తేరితో మధ్యేతి విశేషణం। తతశ్చ మధ్యస్థప్రథమశక్తేరూర్ధ్వశక్తిః ప్రథమవహ్నిపూర్వకోణస్పృష్టరేఖాత్మైవ। బహిర్దశారారంభకశక్తిరితియావత్। తస్యాఈశాగ్నికోణభా

PART. I.

CONTENTS.

PART II.

---:o:---

NOTICE.

☞ This Journal will hereafter appear *also* in the Deva Nagari type, with the text, its English translation, Sankara's Bhashyam, its English translation and copious notes on the text and Bhashyam. Back numbers also will be supplied.

S. GOPALASASTRY, B. A.,
First Grade Pleader,
EDITOR.

